

Overzicht andere uitgegeven boeken.

De **Serie wetsgeschiedenis**, geschreven door H.J. Smidt:

1. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1881-1886), ISBN 9789463426718
2. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1881-1886), ISBN 9789463426749
3. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1881-1886), ISBN 9789463426756
4. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1881-1886), ISBN 9789463426763
5. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1886-1901), ISBN 9789463426770

De **Serie wetsgeschiedenis**, geschreven door M.H.G. Scharenborg:

1. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1881-2017), ISBN 9789462546677
2. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1881-2017), ISBN 9789462546684
3. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1881-2017), ISBN 9789462546691

Van dezelfde schrijver verschenen, **de Serie fraude en integriteit**:

- Onderzoeken van fraude (ISBN 9789463185141)
- Voorkomen van fraude (ISBN 9789463185172)
- Fraude door ambtenaren (ISBN 9789463185271)
- Fraude door werknemers (ISBN 9789463185240)
- Fraude en accountant (ISBN 9789463185325)
- Uitkeringsfraude (ISBN 9789463185011)
- Fraude in het strafrecht (ISBN 9789463185301)
- Faillissementsfraude (ISBN 9789463185073)
- Witwassen (ISBN 9789463428859)
- Afpakken & ontnemen (ISBN 9789463427043)

Van dezelfde schrijver verschenen, **de Serie tuchtrecht**:

- Tuchtrecht voor accountants (ISBN 9789463185905)
- Tuchtrecht voor advocaten (ISBN 9789463185943)
- Tuchtrecht voor gerechtsdeurwaarders (ISBN 9789463185929)
- Tuchtrecht voor notarissen (ISBN 9789463185882)

Van dezelfde schrijver verschenen, **de Serie strafrecht**:

- Verkeersmisdrijven (ISBN 9789462546707)

Voor meer informatie wordt verwezen naar de website www.fraudeknooppunt.nl.

-GESCHIEDENIS

VAN HET

WETBOEK VAN STRAFRECHT.

GESCHIEDENIS
VAN HET
WETBOEK VAN STRAFRECHT.

**VOLLEDIGE VERZAMELING VAN REGEERINGSONTWERPEN,
GEWISSELDE STUKKEN, GEVOERDE BERAADSLAGINGEN, ENZ.**

BIJEENGEBRACHT EN GERANGSCHIKT DOOR

Mr. H. J. SMIDT.

Tweede druk,

HERZIEN EN AANGEVULD MET DE WIJZIGINGEN, DOOR

Mr. J. W. SMIDT.

DERDE DEEL.

**HAARLEM,
H. D. TJEENK WILLINK.**

TWEEDE BOEK.

(VERVOLG.)

TITEL XXVI.

Benadeeling van schuldeischers of rechthebbenden.

Memorie van Toelichting.

Het opschrift van dezen titel duidt reeds aan, dat de inhoud verder reikt dan die van titel XXI, boek II ontwerp 1847. Hier wordt behandeld over:

- 1°. eenvoudige en bedriegelijke bankbreuk, artt. 367, 368 [340, 341];
- 2°. misdrijven van bestuurders eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging, die in staat van faillissement is verklaard, artt. 369, 370 [342, 343];
- 3°. misdrijven, ingeval van faillissement of geregtelijken boedelafstand, door derden ter bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers gepleegd, art. 371 [344];
- 4°. misdrijven bij het sluiten van een geregteijk accoord door schuldenaar of schuldeischer bedreven, art. 372 [345];
- 5°. misdrijven door niet-kooplieden gepleegd tot bedriegelijke verkorting der regten hunner schuldeischers, art. 373 [346];
- 6°. misdrijven gepleegd bij gelegenheid van surséance van betaling, art. 374 [442 in Boek III];
- 7°. misdrijven van bestuurders eener naamlooze vennootschap, die hare insolventie of ontbinding veroorzaken, art. 375 [347];
- 8°. het onttrekken van goederen aan beslag, ter bedriegelijke verkorting van de regten des schuldeischers, art. 376 [in 198];
- 9°. het onttrekken van goederen, door of ten behoeve der eigenaars, aan hem die deze tot uitoefening van eenig bepaald regt onder zich heeft, art. 377 [348].

Verslag van de Eerste Kamer.

Ook met dezen Titel waren een aantal leden zeer ingenomen. Huns inziens voldoen de bepalingen hier voorgesteld aan dringende behoeften der samenleving.

2 Boek II. Tit. XXVI. BENADEELING VAN SCHULDEISCHERS ENZ.

Art. 340 en volgd. Opmerking verdient, dat volgens dit Wetboek enkele en bedriegelijke bankbreuk altijd strafrechtelijk moet worden vervolgd en mitsdien gebroken wordt met de bij de wet van 10 Mei 1837 (*Staatsblad* n°. 21) aangenomene onderscheiding tusschen gevallen, waarin vervolging *moest* plaats vinden (artt. 2 en 5) en gevallen, waarin zij *kon* geschieden (artt. 3 en 6), terwijl bovendien volgens die wet de schuldigverklaring alleen in art. 5 imperatief werd voorgeschreven.

Kan deze wijziging als eene verbetering worden aangemerkt?

Eenige leden verwezen naar hetgeen in de *algemeene beschouwingen* over Titel II van het Eerste Boek [zie deel I bl. 193—196] ten aanzien der ruime bevoegdheid van het openbaar ministerie is gezegd en beantwoordden de vraag ontkennend.

Antwoord der Regeering.

De Minister houdt de verandering voor eene verbetering. Het Openbaar Ministerie is overeenkomstig zijn werkring hier te lande nooit onvoorwaardelijk *verplicht*, maar steeds *bevoegd* te vervolgen. Het beginsel dat bij elk misdrijf geldt, behoeft bij enkele bankbreuk niet uitdrukkelijk erkend te worden.

Art. 340.

De koopman die in staat van faillissement is verklaard of tot gerechtelijken boedelafstand is toegelaten, wordt, als schuldig aan eenvoudige bankbreuk, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar:

- 1°. indien zijne verteringen buitensporig zijn geweest;
- 2°. indien hij, met het oogmerk om zijn faillissement uit te stellen, wetende dat het daardoor niet kon worden voorkomen, op bezwarende voorwaarden geldopnemingen heeft gedaan;
- 3°. indien hij de boeken die hij gehouden heeft, niet in ongeschonden staat te voorschijn brengt.

O. R. O. ART. 367. De koopman die in staat van faillissement is verklaard of tot geregtelijken boedelafstand is toegelaten, wordt, als schuldig aan eenvoudige bankbreuk, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar:

- 1°. indien zijne verteringen buitensporig zijn geweest;
- 2°. indien de door hem geleden verliezen geheel of grotendeels aan beurspel of windhandel zijn te wijten;
- 3°. indien hij, met het oogmerk om zijn faillissement uit te stellen, op bezwarende voorwaarden geldopnemingen heeft gedaan;
- 4°. indien hij niet of niet geregeld heeft boek gehouden, of indien hij de boeken die hij heeft gehouden, niet of niet in ongeschonden staat te voorschijn brengt.

Memorie van Toelichting.

I. *Bankbreuk* (artt. 367, 368).

In overeenstemming met het geldende regt en het ontwerp van 1847 wordt hier aangenomen, dat geen misdrijf van eenvoudige of bedriegelijke

bankbreuk bestaat zonder een vonnis van den burgerlijken regter, waarbij is uitgemaakt dat de koopman heeft opgehouden te betalen en een *concurso creditorum* is geopend. Nevens de verklaring in staat van faillissement, moet in dit stelsel genoemd worden de toelating tot den geregtelijken boedelafstand (art. 720 wetb. van burg. regtv.). Het regterlijk geconstateerde ophouden van betaling behoeft echter eerst aanwezig te zijn op het tijdstip der vervolging, niet op dat van het plegen der in de artt. 367 en 368 [340 en 341] opgesomde feiten, die strafbaar worden zoodra het vonnis van faillietverklaring of van toelating tot boedelafstand is uitgesproken. Dit is op zich zelf duidelijk en wordt buiten allen twijfel gesteld door het bezigen van den verleden tijd bij de opnoeming van al die handelingen, die aan de regterlijke tusschenkomst moeten of kunnen voorafgaan.

Art. 367. Eenvoudige bankbreuk:

1°. Dit is ontleend aan art. 1 B. II, T. XXI ontw. 1847, doch met weglating der woorden »in verhouding tot den maatschappelijken stand en inkomsten». De koopman toch is, gelijk ieder ander, verplicht de tering naar de nering te zetten, en de wet mag geene aanleiding geven tot het wanbegrip dat men, om zijn stand op te houden, zich uitgaven mag veroorloven, die ten slotte bezwaardeeling der schuldeischers ten gevolge hebben. Ook is het niet juist, om van »verhouding tot zijne inkomsten» gewag te maken, omdat het bij de dikwijls zeer afwisselende inkomsten van den koopman, voor hem niet altijd mogelijk is ook in zeer onvoordeelige jaren eene juiste verhouding tusschen de tijdelijke inkomsten en de niet meer dan hoog noodige uitgaven te bewaren. Om het al of niet buitensporige der verteringen te bepalen moet dus gelet worden op een zeker midden-cijfer van inkomsten, maar de wet kan het aantal jaren, waarover dit berekend moet worden, onmogelijk vooraf bepalen. Zij moet dus de vergelijking tusschen inkomsten en verteringen, om daaruit op te maken of deze laatste al dan niet buitensporig zijn geweest, geheel overlaten aan 's regters vrije waardering.

2°. Hier, met het ontwerp van 1847, van spel in het algemeen, van »weddenschap of andere gewaagde en louter van het toeval afhankelijke ondernemingen» te spreken, is evenmin wenschelijk als, met vroegere ontwerpen, den regter te noodzaken in een onderzoek te treden van het al of niet geoorloofde dier ondernemingen, zonder evenwel haar bepaald karakter aan te wijzen. Ook mag men niet, met de bestaande wet, gewagen van aanzienlijke verliezen wat elders door »consommer de fortes sommes» wordt aangeduid. In twee woorden, beursspel en windhandel, wordt hier het karakter der ondernemingen ondubbelzinnig aangeduid; de koopman is schuldig, zoodra aan die oorzaken de door hem geleden verliezen geheel of gedeeltelijk zijn te wijten.

3°. Weder is hier vermeden de uitdrukking aanzienlijke geldopnemingen en belangrijke ondernemingen, en inzonderheid de vermelding van een »tijdstip dat de koopman geweten heeft of heeft moeten weten, dat de schulden zijns boedels vijftig ten honderd of daarboven de baten overtroffen». Ook behoort hier het verband van oorzaak en gevolg in den tekst der wet duidelijk te worden aangewezen; het doel des koopmans moet geweest zijn het uitstel van zijn faillissement, noodeloos tijd te winnen, al wordt daardoor ook de toestand der schuldeischers verergerd; behalve het algemeen nadeel, dat alle schuldeischers daarvan in ieder geval

4 Boek II. Tit. XXVI. BENADEELING VAN SCHULDEISCHERS ENZ.

ondervinden, kan in het bijzonder voor één of meer hunner inmiddels het regt van reclame verloren gaan (art. 232, 2de lid wetb. van koophandel). De uitdrukking van het oogmerk om louter uit te stellen laat iedere geoorloofde poging, om een faillissement zoo mogelijk te voorkomen, geheel vrij.

4°. Met eene eenigzins gewijzigde redactie is dit ontleend aan art. 3, 3°. der wet van 1837. Strafrechtelijke sanctie wordt alleen verleend aan de verplichting van ieder koopman om boek en geregeld boek te houden en om de gehouden boeken te voorschijn te brengen. Het zoude te ver gaan, vooral met het oog op den kleinhandel, in geval van faillissement of geregteijken afstand, ieder koopman te straffen, wiens boeken niet geheel overeenstemmen met de voorschriften van het wetboek van koophandel.

Waarom art. 3, 1°, en 4°. der wet van 1837 hier niet is overgenomen, blijkt uit de toelichting van art. 495 [441].

Advies van den Raad van State.

Even als in het ontwerp van 1847, boek II, titel XXI, is in het ontwerp de bankbreukig verklaring verplichtend gesteld, wanneer de bij de wet daartoe gestelde vereischten aanwezig zijn, en niet facultatief, gelijk de wet van 10 Mei 1837 (*Staatsblad* n°. 21) deed.

Het kwam der Regering in 1847 voor, minder met de natuurlijke grenzen der regterlijke bevoegdheid te strooken en daarenboven niet raadzaam of noodzakelijk te zijn, het systeem van 1837 op dit punt over te nemen.

De Raad van State kan zich dienaangaande met het ontwerp wel vereenigen, mits slechts enkele noodzakelijke veranderingen in de artikelen van dezen titel worden gemaakt.

Art. 367, 1°. De woorden »in verhouding tot zijne inkomsten» komen in de wet van 1837 niet voor en schijnen geene aanbeveling te verdienen.

Immers valt te betwijfelen, of aldus wel genoegzaam rekening wordt gehouden met de praktijk, of de uitdrukking zóó bestemd is, als voor eene strafbepaling vereischt wordt.

De koopman, zegt de memorie van toelichting te dezer plaatse, is, gelijk ieder ander, verplicht de tering naar de nering te zetten. Daarbij wordt echter uit het oog verloren, dat de koopman soms jaren heeft, waarin, ten gevolge van stilstand of slapheid van handel en nijverheid, bij gebreke van alle inkomsten, zoo als men zegt, wordt ingeteerd. In afwachting van betere tijden is hij, tot instandhouding van zijn, voor hem onmisbaar, crediet, wel genoodzaakt op vroegeren voet te blijven voortleven. Het schijnt met de billijkheid moeilijk te rijmen den koopman, die in zoodanig ongelukkig tijdvak en onder dusdanige omstandigheden failliet raakt, bankbreukig te verklaren, op grond dat hij in verhouding tot zijne inkomsten buitensporige verteringen gemaakt heeft, immers voor zooverre hij zijne huishoudelijke en andere uitgaven niet heeft uitgebreid, maar slechts op bestaanden voet behield.

Daarbij komt de vraag, wat in het artikel onder »inkomsten» te verstaan zij. Is de bedoeling daaronder te verstaan het gemiddeld cijfer over een zeker aantal jaren, dan is die

Rapport aan den Koning.

Art. 367, 1°. De ondergeteekende kan zich met de opmerkingen van den Raad van State tegen de woor-

bedoeling in het artikel niet tot uitdrukking gekomen en wordt er aan den strafregter eene ruimte gelaten, die inderdaad bedenkelijk schijnt.

Art. 367, 3°. De uitdrukking »wisselruiterij», in art. 367, 3°. gebezigd en aan de wet van 1837 vreemd, behoeft nadere toelichting.

Daaronder schijnt de handeling te verstaan, waarbij ieder der deelnemenden beurtelings als trekker en als acceptant optreedt.

De vraag blijft echter, of onder het woord wisselruiterij mede te verstaan zij de handeling van hem, die zich uitsluitend bepaalt tot het tegen zekere commissie of provisie koopen van de acceptatie van het door hem getrokken *comptance*-papier. De bedoeling zal wel zijn hem te treffen, die met het doel, in het artikel omschreven, des bewust (opzettelijk) heeft deelgenomen aan den omloop van handelspapier, dat niet bestaande handelsondernemingen als bestaande doet vermoeden.

»Op bezwarende voorwaarden». Een gefailleerd koopman moet volgens art. 367, 3°, bankbreukig verklaard worden, indien hij, met het oogmerk om zijn faillissement te vertragen »op bezwarende voorwaarden geldopnemingen heeft gedaan.»

Deze bepaling komt den Raad van State voor niet vrij van bedenkingen te zijn. De koopman, die op goede gronden weet, boven pari te staan, kan desniettemin door oogenblikkelijk gebrek aan contante gelden, blootstaan aan eene faillietverklaring.

De Raad van State meent te mogen vragen, of nu de koopman eene strafbare handeling pleegt, indien hij, onder dusdanige omstandigheden, met het welligt open uitgesproken doel om zijn faillissement te vertragen *, »om — zooals de memorie van toelichting zegt — tijd te winnen», waarmede alles voor hem en voor allen kan gewonnen zijn, zelfs op zeer bezwarende voorwaarden, geld opneemt.

Dit schijnt moeilijk aan te nemen.

Wanneer eenige dagen later het faillissement onvermijdelijk wordt, men denke aan eene crisis buiten's lands, ter plaatse waar 's mans handelsbetrekkingen het belangrijkste zijn, plotseling uitgebroken, dan zal in die allezins rationele geldopneming eene strafbare daad gezien en de koopman als bankbreukige moeten veroordeeld worden.

[Zie over art. 367, 4°. bij art. 368 [341], hierachter bl. 10.]

* [Vertragen stond toen in het artikel; daarvoor is *uitstellen* in de plaats gekomen. Vgl. daarover Prof. M. de Vries, in deel I bl. 40, en hierachter bl. 9.]

den »in verhouding tot zijne inkomsten» volkomen vereenigen, en heeft ze dus laten vervallen.

Art. 367, 3°. In dit nummer zijn, even als in art. 369 [342], 2°, de woorden zich met wisselruiterij ingelaten geschrapt. Voorts is in beide artikelen het woord vertragen veranderd in uitstellen, ten einde de door den Raad van State, blijkens het aangehaald voorbeeld, niet juist gevatte bedoeling duidelijker uit te drukken. De koopman moet hebben geweten dat het faillissement in geen geval was te voorkomen en door zijne geldopneming slechts een korter of langer tijd kon worden uitgesteld. In dat geval wordt, zonder den schuldenaar te baten, door geldopnemingen onder bezwarende voorwaarden aan de crediteuren onherstelbare schade berekkend, zoodat de straf niet onverdiend is.

Art. 367, 5°. * De vraag rijst of deze bepaling ook gelden zal, wanneer de koopman reeds in staat van faillissement is verklaard, of een verzoek (requisitoir) daartoe reeds bij den regter door de schuldeischers of het openbaar ministerie gedaan is. Niet-aangifte van de zijde des koopmans zelve onder die omstandigheden kan billijker wijze niet tot

Rapport aan den Koning.

Art. 367, 5°. Ter tegemoetkoming aan de niet ongegronde bezwaren van den Raad van State, is het hier bedoelde feit, en dat in art. 369, 4°. omschreven, overgebracht naar de overtredingen. [Zie in boek III art. 441.]

bankbreukig verklaring leiden. Er is meer. Volgens art. 893 Wetboek van Koophandel, wordt tot de rehabilitatie niet toegelaten hij, die schuldig verklaard is aan bankbreuk. Niet aangifte overeenkomstig art. 765 Wetboek van Koophandel heeft, volgens het ontwerp, noodwendig ten gevolge, dat de gefailleerde zal moeten worden verklaard bankbreukig, en mitsdien later niet zal mogen worden gerehabiliteerd. Beter maakte het ontwerp van 1847 de niet aangifte om die reden tot een *delictum proprium* in art. 8, titel XXI.

De Raad van State adviseert dienovereenkomstig het ontwerp te wijzigen. Hetgeen de memorie van toelichting op dit punt zegt op art. 367, sub. 4°. en 5°., is niet afdoende.

Hetgeen voorgaat is in beginsel ook toepasselijk bij art. 369 n°. 4.

Verlag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 367. Eene minderheid der Commissie wil het geheele artikel uit de wet nemen, of althans beperken tot het geval sub 2°. omschreven. Het gaat niet aan om, ten einde ligtvaardigen handel te betengelen, feiten te straffen, die alleen om het ongunstig resultaat zouden worden veroordeeld. Het is een onjuist rechtsbeginsel, niet om het resultaat als bewijs van den misdadigen wil of van de mogelijkheid van maatschappelijk gevaar te erkennen, maar om het resultaat, naar mate het gunstig of ongunstig is, tot criterium van strafwaardigheid te verheffen. Het kwaad, dat men wil bestrijden, behoort veeleer langs civiel-regtelijken weg te worden tegengegaan, bij voorbeeld door verzwaring van de eischen voor accoord en rehabilitatie, en door het vereenvoudigen en min kostbaar maken van de faillissementen, daar de hooge kosten, aan de behandeling der failliete boedels verbonden, dikwijls de crediteuren bijna huns ondanks tot de aanneming van onderhandsche accoorden doen overgaan.

Wat de bijzondere gevallen aangaat, welke in het artikel zijn opgenomen, merkt de minderheid op dat het geval sub 1°. geheel afhankelijk is van subjective opvattingen. Een koopman zal soms verteringen moeten doen om zijn crediet op te houden. Wanneer de kansen keeren, zal het a posteriori gemakkelijk zijn de verteringen als *buitensporig* te veroordeelen; de noodzakelijkheid of het overwegend belang kan slechts a priori worden geschat. Dezelfde bedenking geldt tegen 3°. Het onvermijdelijke van het faillissement in de oogen van den koopman is hier het criterium der strafbaarheid. Immers dit ligt opgesloten in het

* [Dit 5°. van art. 367 (en het hierna bedoelde 4°. van art. 369) luidde in het door den Raad van State behandeld ontwerp: »indien hij de wettelijke voorschriften betreffende de verplichting tot aangifte dat hij (dat de vennootschap) heeft opgehouden te betalen, niet heeft nageleefd.»]

woord uit te stellen, niet alzo te voorkomen. Maar zal alle willekeur vermeden worden, dan zal achterna wel nimmer zijn te bewijzen, dat ten tijde van de geldopneming het faillissement onvermijdelijk scheen. Grooter bezwaar nog geldt tegen het geval sub 4°. bedoeld. Er is nog minder verband tusschen de gecrimineerde feiten en het gewraakte misdrijf. Men kan een uitmuntend naauwgezet koopman zijn zonder boek te houden, en daarentegen misdadige ligtvaardigheid paren aan eene uitnemende administratie. Wil men de verpligting opleggen om boek te houden, dan kan men de overtreding van dat gebod als zoodanig strafbaar stellen. Men wordt echter geen bankroetier, omdat men slecht boek houdt of geen boek houdt. Vele kleinhandelaars kunnen zelfs niet boekhouden, sommige zelfs niet schrijven.

De Commissie is echter in het algemeen van een ander gevoelen. De ondervinding heeft al te zeer geleerd dat het noodzakelijk is de misbruiken en oneerlijke praktijken van den handel te beteugelen, dan dat men in deze met het civiele regt zou kunnen volstaan. Het is bovendien niet juist dat de strafwaardigheid dier praktijken wordt afgemeten naar het ongunstig resultaat, maar de strafwetgever laat zich eerst dan in met particuliere verhoudingen, wanneer op de eene of andere wijze bijzondere regten tastbaar worden gekrenkt. De *concurfus creditorum* zelf doet de strafwaardigheid niet ontstaan, maar roept den vorm in het leven waarin zij aan het licht treedt. De groote waarde van de strafbepalingen tegen enkele bankbreuk ligt bovendien in hare *praeventive* kracht, en eindelijk mag men niet vergeten dat de regeling van deze geheele materie met het oog op den wereldhandel een zeker internationaal, kosmopolitisch karakter draagt, zoodat het ook daarom niet wenschelijk is van de wetgeving van andere natiën eenzijdig af te wijken. Overigens acht de Commissie, behoudens de hierna volgende opmerkingen, de bijzondere gevallen in de Memorie van Toelichting voldoende gemotiveerd. Alleen zij dit nog opgemerkt, dat het wel is waar niet altijd gemakkelijk zal zijn voor den regter zich bij de beoordeeling der omstandigheden in den toestand van het verledene te verplaatsen, maar dat deze moeilijkheid van waardering geen motief mag zijn om alle oordeel uit te sluiten.

Nog werd er in de Commissie op gewezen dat de strafvervolging thans veelal zal kunnen worden voorgekomen door conniventie van de crediteuren met den koopman, omdat in den regel het openbaar ministerie niet bevoegd is de faillietverklaring uit te lokken. Daartegen zou welligt uitbreiding van de bevoegdheid van het openbaar ministerie in dit laatste opzigt het correctief kunnen zijn. De Commissie zou er echter bezwaar in zien om, op het voetspoor van de §§ 209, 210 en 211 der Deutsche *Konkursordnung*, de strafvervolging niet afhankelijk te maken van de faillietverklaring door den burgerlijken regter.

De tegenwoordige tijd, waarin het handelskrediet meermalen zeer gevoelig is geschokt geworden, is min geschikt voor verslapping in de beteugeling van, zelfs eenvoudige, bankbreuk.

Alleen is het »*beurspel en de windhandel*» (n°. 2 oud) zoowel hier als in de artt. 369¹ [342, 1°.] en 375 [347] geschrapt. Tegen hunne vermelding bestaat niet alleen het door de Commissie ad 369 1°. en 375 [zie hierachter bl. 15 en 22] geopperde bezwaar, maar ook de bedenkingen: 1°. dat de uitdrukkingen te onbestemd zijn om in eene strafwet te kunnen worden opgenomen; 2°. dat het publiek zich tegen

8 Boek II. Tit. XXVI. BENADEELING VAN SCHULDEISCHERS ENZ.

een koopman, die beurspel of windhandel drijft, kan inachtnemen.

3°. *Uit te stellen.* De aanmerking van den Raad van State (zie advies) is juist, maar door de vervanging van *vertragen* door *uit te stellen* is de zin nog niet volkomen duidelijk. Dat de koopman *noodeloos* tracht tijd te winnen, zoodat is uitgesloten de poging ter goeder trouw gedaan om het faillissement te voorkomen, wordt beter uitgedrukt door de woorden: »met de wetenschap, dat zijn faillissement daardoor niet kon worden voorgekomen.»

Door de bijvoeging wordt de zin verduidelijkt [zie ook bij art. 368, 3°. (341) hierachter bl. 11].

4°. Het bezwaar van den Raad van State (zie advies) is door de gewijzigde redactie niet opgelost. Immers aan *geregeld boekhouden* kan men nog altijd de beteekenis geven van *boekhouden overeenkomstig de artt. 6—8 van het Wetboek van Koophandel*. Wat anders onder *geregeld boekhouden* te verstaan is, is niet gemakkelijk te beantwoorden. De Commissie wenscht met het oog vooral op den kleinhandel, waar geen hooge eischen aan de boekhouding gesteld kunnen worden, in de eerste zinsnede alleen te gewagen van het niet boekhouden, niet van het *niet geregeld* boekhouden.

Tengevolge van eene opmerking van den Raad van State, is het niet of niet geregeld houden der boeken die de koopman volgens de wet verplicht is te houden, vervangen door het niet of niet geregeld boekhouden in het algemeen. De vrees der Commissie dat het bezwaar van den Raad van State door de gewijzigde redactie niet zou zijn opgelost, mist voldoende grond. Vooreerst stelt de Raad zelf voor »alleen eene *geregelde* boekhouding», zonder meer, als vereischte te stellen [vgl. bl. 11]. Ten andere kan aan de Commissie niet worden toegegeven, dat bij de uitlegging van het artikel aan »*geregeld* boekhouden» de beteekenis zou worden gegeven van boekhouden »overeenkomstig de artt. 6—8 Wetboek van Koophandel». Immers ook in de oorspronkelijke redactie stond het woord »geregeld» *nevens* de uitdrukking »boeken die hij volgens de wet verplicht was te houden». Het woord »boekhouden» zonder meer zou de moeilijkheden niet voorkomen die de Commissie van »geregeld boekhouden» ducht; het blijft een zuiver feitelijke uitdrukking die de rechter telkens, ook met het oog op den persoon en de omstandigheden des gefailleerden, heeft te interpreteeren. Maar door de bijvoeging van het woord »geregeld» is hij ontheven van de verplichting om als boekhouding te *moeten* aanmerken de aanwezigheid van elk becijferd blaadje papier dat men hem onder dien naam mocht voorleggen.

Wat betreft den »kleinhandelaar die niet schrijven kan», indien tusschen den kleinen en den grooten koopman moet onderscheiden worden, dan is het *niet* in een Wetboek van Strafrecht, maar in het Wetboek van Koophandel de plaats om dergelijke onderscheiding te maken.

De woorden »*niet of*» zijn zoowel hier als in art. 369^s als overtollig geschrapt.

Ten slotte worde opgemerkt dat niet alleen vervolging van bankbreuk zonder voorafgaande faillietverklaring, maar evenzeer uitbreiding van de bevoegdheid van het Openbaar Ministerie tot het uitlokken van faillietverklaring in *alle* gevallen waarin bankbreuk vermoed wordt, een geneesmiddel zou zijn nog erger dan de kwaal. In art. 768 Wetboek van Koophandel heeft men met naar buiten sterk sprekende

feiten te doen. Werd dat artikel uitgebreid, dan zou ongevraagde en ongewenschte inmenging van het Openbaar Ministerie den handel groot nadeel kunnen berokkenen.

Bij het mondeling overleg heeft de Commissie den Minister er nog op gewezen dat »*geregeld boekhouden*» inderdaad verder gaat dan het maken van, zij het ook regelmatige, aantekeningen op losse blaadjes papier, terwijl het bovendien niet wel aangaat den eerlijken failliet als bankbreukige te straffen alleen omdat hij niet geregeld boek houdt. De uitslag van het overleg is geweest, dat van het niet-boekhouden geheel zou worden gezwegen, m. a. w. dat de woorden: »hij niet geregeld heeft boek gehouden of indien» geheel vervallen.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

uit te stellen. Uit het *Rapport aan den Koning* zie ik, dat in het Ontwerp der Staatscommissie hier en in art. 369, n°. 2, het werkwoord *vertragen* gebezigd was. Het doet mij genoegen, dat die uitdrukking door *uitstellen* vervangen is. Ook uit een taalkundig oogpunt is dit laatste hier verre te verkiezen. Men *vertraagt* eene handeling die reeds geschiedt, d. i. men zet ze trager voort, maar eene handeling, die men later wenschte te doen plaats hebben, *stelt* men *uit*. Ware een faillissement dus eene *handeling*, dan reeds zou *uitstellen* hier het ware woord zijn. Maar een faillissement is geene *handeling*, het is een feit, eene *gebeurtenis*. Eene *gebeurtenis* nu kan men trachten *uit te stellen*; maar eene gebeurtenis te *vertragen*, en nog wel eene die nog niet plaats heeft, dat geeft geen goeden zin. De verandering in *uitstellen* is dus eene gelukkige verbetering.

de boeken die hij heeft gehouden. In art. 368 n°. 4 staat: *die hij gehouden heeft*. Daar de vorige zinsnede met *boek gehouden* eindigt, is hier de constructie *gehouden heeft* te verkiezen.

G. O. ART. 339 = art. 340 van het Wetboek.

Art. 341.

De koopman die in staat van faillissement is verklaard of tot gerechtelijken boedelafstand is toegelaten, wordt, als schuldig aan bedrieglijke bankbreuk, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren, indien hij ter bedrieglijke verkorting van de rechten zijner schuldeischers:

- 1°. hetzij lasten verdicht heeft of verdicht, hetzij baten niet verantwoord heeft of niet verantwoordt, hetzij eenig goed aan den boedel onttrokken heeft of onttrekt;
- 2°. eenig goed hetzij om niet, hetzij klaarblijkelijk beneden de waarde heeft vervreemd;
- 3°. ter gelegenheid van zijn faillissement of op een tijdstip waarop hij wist dat het faillissement niet kon worden voorkomen, een zijner schuldeischers op eenige wijze bevoorreedt heeft of bevoorreedt;
- 4°. niet voldaan heeft of niet voldoet aan de op hem rustende verplichtingen ten opzichte van het houden, bewaren en te voorschijn brengen van boeken en papieren.

O. R. O. Art. 368. De koopman die in staat van faillissement is verklaard of tot geregtelijken boedelafstand is toegelaten, wordt, als schuldig aan bedriegelijke bankbreuk, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren, indien hij ter bedriegelijke verkorting van de regten zijner schuldeischers:

- 1°. hetzij lasten verdicht heeft of verdicht, hetzij baten niet verantwoord heeft of niet verantwoordt, hetzij eenig goed aan den boedel onttrokken heeft of onttrekt;
- 2°. eenig goed hetzij om niet, hetzij klaarblijkelijk beneden de waarde heeft vervreemd;
- 3°. in het vooruitzicht of ter gelegenheid van zijn faillissement een zijner schuldeischers op eenige wijze bevoordeeld heeft of bevoordeelt;
- 4°. niet of niet geregeld heeft boek gehouden, of indien hij de boeken die hij gehouden heeft, niet of niet in ongeschonden staat te voorschijn brengt;
- 5°. papieren waarvan de wet het bewaren voorschrijft, niet of niet in ongeschonden staat te voorschijn brengt.

Memorie van Toelichting.

Bedriegelijke bankbreuk. Als algemeen beginsel staat hier op den voorgrond, dat niemand behoort te worden schuldig verklaard aan bedriegelijke bankbreuk, die niet heeft gehandeld tot bedriegelijke verkorting der regten zijner gezamenlijke schuldeischers.

1°. en 3°. De zamenkoppeling derzelfde werkwoorden in den verleden en in den tegenwoordigen tijd geeft te kennen, dat het geheel onverschillig is, of de hier omschreven feiten vóór of na de faillietverklaring zijn gepleegd.

4°. Zie de toelichting van art. 367, 4°. [340, hiervoor bl. 4.]

Advies van den Raad van State.

Art. 368, 3°. in het vooruitzicht of ter gelegenheid van zijn faillissement enz.

De gebezigde uitdrukking »bevoordeelen» maakt het onzeker of hier ook al dan niet strafbaar gesteld wordt betaling van eene vervallene schuld.

Eenerzijds kan beweerd worden, dat hij die 100 percent ontvangt bevoordeeld is boven hem, die in een faillissement met onzekere uitkomst betrokken raakt.

Anderzijds echter kan ook worden aangevoerd, dat in het ontvangen van hetgeen verschuldigd en vorderbaar is, kwalijk een voordeel gezien mag worden.

De wegneming van alle aanleiding tot twijfel schijnt raadzaam.

Art. 367, 4°. en 368, 4°. stellen aangaande de boekhouding eenen eisch, die in de praktijk er toe leiden zal, dat de meeste gefailleerden onder de kleine kooplieden bankbreukig zullen moeten verklaard worden. De boeken, die de koopman volgens de wet verplicht is te houden, worden in de werkelijkheid veelal niet gehouden.

Rapport aan den Koning.

Art. 368, 3°. Twijfel schijnt onmogelijk, indien in 't oog gehouden wordt, dat het hier vermeld feit moet hebben plaats gehad (gelijk trouwens al de overige handelingen eveneens), »ter bedriegelijke verkorting van de regten zijner schuldeischers» gelijk in den aanvang van het artikel te lezen staat.

Art. 367, 4°. en 368, 4°. Overeenkomstig 's Raads voorstel, zijn deze bepalingen gewijzigd.

Wanneer hij »ter bedriegelijke verkorting van de regten zijner schuldeischers» de bij de wet voorgeschreven boeken niet gehouden heeft, wordt hij schuldig verklaard aan »bedriegelijke bankbreuk» (art. 368). Die bedriegelijke bedoeling zal veelal niet te constateren zijn bij het bestaand algemeen gebruik om die boeken in het geheel niet te houden.

De wet van 1837 gaat dan ook geenszins zoo verre; zij vordert wel boekhouding en boekhouding ter goeder trouw, maar geenszins het houden van boeken, zooals de wet die voorschrijft, daargelaten nog dat, gelijk gezegd is, in de wet van 1837 facultatief is, wat in het ontwerp voor den regter verplichtend wordt gemaakt.

Ook het ontwerp van 1847 spreekt van boekhouding in algemeene termen.

De Raad van State stelt voor alleen eene geregelde boekhouding, zonder meer, als vereischte te stellen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 368. 3°. *In het vooruitzicht*. De Raad van State merkt op dat twijfel mogelijk is aangaande de vraag of de volle uitbetaling van eene enkele schuld, terwijl de andere crediteuren niet worden voldaan, *bevoordeeling* mag worden genoemd. Het antwoord van den Minister is niet geheel voldoende. Immers men zou ook kunnen beweren, dat de volledige uitbetaling aan een crediteur bij onvoldoend vermogen om ook de anderen te voldoen, verkorting medebrengt van de *regten* dier crediteuren. Immers welk ander geval, behalve dat waarin reeds door art. 376 [198, deel II bl. 208] wordt voorzien, kan men buiten faillissement op het oog hebben? De Commissie houdt ook hier vast aan den regel *jura vigilantibus*, en zou de woorden: »*in het vooruitzicht of*» willen schrappen. Deze woorden leveren bovendien nog dit bezwaar op, dat een koopman wel kan weten, dat hij binnen kort zijne betalingen zal moeten staken, maar niet dat daarvan faillissement het gevolg zal zijn.

De regel »*jura vigilantibus*» faalt in gevallen als het hier bedoelde. Het schrappen van de woorden »*in het vooruitzicht of*» zou niet alleen eene inconsequentie zijn in vergelijking met art. 367, 3°. (2°. [van art. 340] *nieuw*), maar daarenboven tot schromelijke misbruiken leiden. Juist in de laatste dagen en oogenblikken die aan de faillietverklaring voorafgaan, hebben gewoonlijk de ergste knoeierijen plaats. Overigens kan de bepaling alleen worden toegepast als 1°. de faillietverklaring werkelijk volgt, 2°. (en vooral deze beperking waarborgt tegen overdreven gestrengheid) het bedriegelijk oogmerk bewezen is om de gezamenlijke crediteuren te benadeelen. Of dit laatste oogmerk bestaat bij hem die sommige zijner crediteuren eenvoudig het hun competeerende betaalt, is *quaestio facti*. Naar het oordeel van den tegenwoordigen Minister *kan* het, in dat geval, wel degelijk bestaan, al is het waar dat de koopman die zelfs in het vooruitzicht van faillissement eene opeischbare schuld geheel uitbetaalt, niet daardoor per se strafbaar wordt.

Bij het nader overleg is, door gewijzigde redactie, de zin verduidelijkt. De wetenschap dat het faillissement niet meer te vermijden was, is (even als reeds in art. 367) geëischt. Nu men alzoo alleen met een *zeker* vooruitzicht te doen heeft, is het bezwaar der Commissie opgeheven.

4°. en 5° Men bezige ook hier liever de meer ruime redactie van art. 370 [343] 4°. Verschil van redactie dient zooveel mogelijk te worden vermeden. Het geregeld boekhouden zal hier toch, waar het geldt bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers, gevoegelijk den zin kunnen hebben van boekhouden overeenkomstig de artt. 6—8 van het Wetboek van Koophandel.

Aan den wensch der Commissie om ook hier de eenvoudige redactie van art. 370, 4°, te kiezen, is voldaan. Intusschen moet de Minister opmerken, dat het hier *niet* geldt eene eenvoudige redactiewijziging, maar, wat de zaak betreft, een terugkeer tot de zienswijze der Staatscommissie. Wie één boek houdt, maar niet de *drie* die het Wetboek van Koophandel eischt, valt thans weder onder art. 368, 4°, *mits* (en door deze *mits* vervalt het bedenkelijke) het bedriegelijk oogmerk om de rechten zijner krediteuren te verkorten, bewezen zij.

G. O. ART. 340 — art. 341 van het Wetboek.

Art. 342.

De bestuurder of commissaris eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging welke in staat van faillissement is verklaard, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar:

- 1°. indien hij heeft medegewerkt of zijne toestemming gegeven tot handelingen met de statuten in strijd, waaraan de door de vennootschap of vereeniging geleden verliezen geheel of grootendeels zijn te wijten;
- 2°. indien hij, met het oogmerk om het faillissement der vennootschap of vereeniging uit te stellen, wetende dat het daardoor niet kon worden voorkomen, heeft medegewerkt of zijne toestemming gegeven tot het doen van geldopnemingen op bezwarende voorwaarden;
- 3°. indien het aan hem te wijten is dat niet geregeld is boek gehouden, of dat de boeken die gehouden zijn, niet in ongeschonden staat worden te voorschijn gebracht.

Art. 343.

De bestuurder of commissaris eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging welke in staat van faillissement is verklaard, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren, indien hij ter bedriegelijke verkorting van de rechten der schuldeischers van de vennootschap of vereeniging:

- 1°. hetzij lasten verdicht heeft of verdicht, hetzij baten niet verantwoord heeft of niet verantwoordt, hetzij eenig goed aan den boedel onttrokken heeft of onttrekt;
- 2°. eenig goed hetzij om niet, hetzij klaarblijkelijk beneden de waarde heeft vervreemd;

- 3°. ter gelegenheid van het faillissement of op een tijdstip waarop hij wist dat het faillissement niet kon worden voorkomen, een der schuldeischers op eenige wijze bevoordeeld heeft of bevoordeelt;
- 4°. niet voldaan heeft of niet voldoet aan de op hem rustende verplichtingen ten opzichte van het houden, bewaren en te voorschijn brengen van boeken en papieren.

O. R. O. ART. 369. De bestuurder eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging welke in staat van faillissement is verklaard, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar:

- 1°. indien hij heeft medegewerkt of zijne toestemming gegeven tot beurspel, windhandel of ondernemingen met de statuten in strijd waaraan de door de vennootschap of vereeniging geleden verliezen geheel of grootendeels zijn te wijten;
- 2°. indien hij, met het oogmerk om het faillissement der vennootschap of vereeniging uit te stellen, heeft medegewerkt of zijne toestemming gegeven tot het doen van geldopnemingen op bezwarende voorwaarden;
- 3°. indien het aan hem te wijten is dat niet of niet geregeld is boek gehouden, of dat de boeken die gehouden zijn, niet of niet in ongeschonden staat worden te voorschijn gebracht.

O. R. O. ART. 370. De bestuurder eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging welke in staat van faillissement is verklaard, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren, indien hij ter bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers van de vennootschap of vereeniging:

- 1°. hetzij lasten verdicht heeft of verdicht, hetzij baten niet verantwoord heeft of niet verantwoordt, hetzij eenig goed aan den boedel onttrokken heeft of onttrekt;
- 2°. eenig goed hetzij om niet, hetzij klaarblijkelijk beneden de waarde heeft vervreemd;
- 3°. in het vooruitzicht of ter gelegenheid van het faillissement een der schuldeischers op eenige wijze bevoordeeld heeft of bevoordeelt;
- 4°. opzettelijk niet voldaan heeft of niet voldoet aan de op hem rustende verplichtingen ten opzichte van het houden, bewaren en te voorschijn brengen van boeken en papieren.

Memorie van Toelichting.

II. Misdrĳven van bestuurders eener failliet verklaarde naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging (artt. 369, 370).

Gelijke bepalingen als in de artt. 367 en 368 [340 en 341] ten aanzien van den individüelen koopman, treft men in de artt. 369 en 370 aan met betrekking tot de bestuurders eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging. Noch in de bestaande wet van 10 Mei 1837 (*Staatsblad* n°. 21), noch in het ontwerp van 1847 werden omtrent de eersten voorzieningen aangetroffen. In elk der hier opgenoemde gevallen moet het bewijs worden geleverd, dat de bestuurder tot de verkeerde handelingen medegewerkt of zijne toestemming verleend heeft. Wat de boekhouding betreft, zal de regter in elk concreet geval hebben te be-

slissen, of en in hoeverre slordigheid en nalatigheid aan den individuen bestuurder te wijten zijn, waarbij de statuten der vennootschap of vereeniging en de regelen ten aanzien der verdeeling van de werkzaamheden vastgesteld, naast de voorschriften der wet omtrent het beheer der naamlooze vennootschappen en coöperatieve vereenigingen tot rigtsnoer kunnen dienen. Met het oog op art. 17 der wet van 17 November 1876 (*Staatsblad* n°. 227) moeten alle coöperatieve vereenigingen, onverschillig of zij al dan niet eene handelonderneming ten doel hebben, hier en in de artt. 372 en 375 [345 en 347], met naamlooze vennootschappen worden gelijkgesteld.

Advies van den Raad van State.

Art. 369. De vraag rijst, of de strafbepaling van dit artikel niet mede toepasselijk moet verklaard worden op den bestuurder der naamlooze vennootschap, welke »door ondernemingen met de statuten in strijd», het faillissement heeft veroorzaakt. In art. 375 [347] wordt, naar het voorkomt, verondersteld dat zulks in art. 369 strafbaar gesteld is.

Art. 369, 4°. Almede meent de Raad te moeten vragen, of hier ook niet strafbaar behoort gesteld te worden de niet aankondiging ingeval van een verlies van 50 percent, of zooals het ontwerp van 1871/2 medebrengr¹ van 75 percent. Het voorschrift van art. 47, eerste lid, Wetboek van Koophandel wordt dikwerf niet nageleefd.

Artt. 369, 370, 375. Er is verzuimd de coöperatieve vennootschappen hier op te nemen.

Er schijnt wijders geene voldoende reden te zijn om in deze artikelen met den bestuurder der naamlooze vennootschap niet gelijk te stellen den besturende vennoot in eene commanditaire vennootschap op aandelen.

Rapport aan den Koning.

Art. 369. Het artikel is, overeenkomstig 's Raads juiste opmerking, aangevuld.

Art. 369, 4°. Het komt den ondergeteekende niet wenschelijk voor, ook opdat de strafwet geene aanleiding geve tot het opmaken van onzuivere balansen, strafbaar te stellen de niet aankondiging, in geval van een verlies van 50 pct. of zoo als het ontwerp van 1871/2 medebrengr van 75 pct., en dit te minder bij de onzekerheid, of art. 47, al. 1 van het Wetboek van Koophandel in eene nieuwe wettelijke regeling der naamlooze vennootschappen zal worden overgenomen.

Artt. 369, 370, 375. De coöperatieve vereenigingen zijn in deze artikelen en in de artt. 372 [345], 2de lid, en 374 [442] mede opgenomen.

Nevens de naamlooze vennootschappen de commanditaire vennootschappen op aandelen afzonderlijk te vermelden, schijnt zeer bedenkelijk, zoolang in het handelsregt eene wettelijke regeling dezer laatste vennootschappen, afgeschéiden van de eerste, ontbreekt.

¹ Art. 31 van het wetsontwerp tot regeling der naamlooze vennootschappen, gedrukte stukken 1871—1872, n°. 65.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 369. Naast bestuurders zou de Commissie ook commissarissen willen vermelden. Het is allezins wenschelijk de strafregtelijke aansprakelijkheid ook op hen uit te strekken wanneer hunne handelingen aan die der be-

stuurders gelijksoortig worden. Twijfelachtig zou het zijn of zij reeds krachtens art. 52 Wetboek van Koophandel onder de uitdrukking *bestuurder* begrepen zouden geacht kunnen worden.

Aan het verlangen is voldaan.

Naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging. De Minister maakt bezwaar (rapport) om te voldoen aan den wenk van den Raad van State (advies) om ook de commanditaire vennootschappen op aandeelen te vermelden, omdat in het handelsregt eene wettelijke regeling dezer laatste vennootschappen, afgescheiden van de naamlooze vennootschappen, ontbreekt. De Commissie kan niet deelen in dat bezwaar. De *ratio legis* is voor den besturende vennoot in eene commanditaire maatschappij volkomen gelijk aan die voor den bestuurder eener naamlooze vennootschap. Afzonderlijke vermelding is evenwel niet noodig. De woorden *naamlooze* en *coöperatieve* kunnen vervallen. Voor restrictie is geen grond, zoodra het geval van faillissement aanwezig is.

Naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging. De bijvoegelijke naamwoorden moeten noodzakelijk behouden blijven. Gewaagde men in het algemeen van vennootschap of vereeniging, dan zou 't minstens genomen twijfelachtig zijn, of op den vennoot onder firma dit artikel, dan wel, gelijk behoort, art. 367 [340] van toepassing is; de gewone firmant moet geheel gelijk staan met den koopman die afzonderlijk handel drijft (vg. o. a. 367 n°. 1). Daargelaten overigens het bevreemdende om van faillissement eener vereeniging te gewagen, wanneer alle soorten van vereenigingen op ééne na van het faillissement zijn uitgesloten, zoo is de algemeene uitdrukking bovendien onaannemelijk met het oog op art. 375 [347], waar faillissement geen vereischte is. Men zou toch óf uitsluitend in art. 375 de uitdrukking »naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging» moeten *blijven* bezigen, óf door ook daár te generaliseeren, aan die bepaling eene uitbreiding geven buiten alle verhouding tot de *ratio legis* en tot de eischen der praktijk.

Wat nu de commanditaire vennootschap met aandeelen betreft, zoo acht de Minister het niet wenschelijk, daarvan afzonderlijk melding te maken. Strafrechtelijk moet het onverschillig zijn, of de complementaris door middel van aandeelen of op andere wijze het noodige kapitaal bijeen brengt; hij ontleent zijne bevoegdheid niet aan eene boven hem staande vergadering van aandeelhouders, maar is ongetwijfeld persoonlijk aansprakelijk, ook waar hij, krachtens bijzondere bedingen, voor sommige handelingen goedkeuring of medewerking behoeft. De volkomen juiste opmerking der Commissie bij art. 375, dat, in afwachting der herziening van het Wetboek van Koophandel, het ontwerp slechts eene provisionele regeling van de strafrechtelijke verantwoording van bestuurders van vennootschappen moet geacht worden te bevatten, geldt voorzeker in de hoogste mate voor de commanditaire vennootschap op aandeelen, waarvan het bestaande Wetboek van Koophandel ten eenen male zwijgt.

1°. *Beursspel, windhandel of.* De Commissie wenschte deze woorden weg te laten. Windhandel zal wel nimmer overeenkomstig de statuten zijn. Beursspel evenmin in zoover het met windhandel gelijk staat (zie Me-

morie van Toelichting ad art. 375 [347]). Is beursspel daarentegen niet met de statuten in strijd, dan is er ook geen motief om den bestuurder daarvoor te straffen.

Ondernemingen. Beter handelingen.

1°. *Beursspel, windhandel.* Zie ad art. 367 2°. [340 hiervoor bl. 7]. » *Ondernemingen*». Aan de opmerking is voldaan.

2°. *met het oogmerk om enz.*, zie ad art. 367, 3°.

Zie ad art. 367, 3°. [340, hiervoor bl. 8].

Art. 370. De redactie moet in geval van wijziging van art. 369 hier op dezelfde wijze worden veranderd.

3°. *in het vooruitzicht of*, zie ad art. 368, 3°. [341, hiervoor bl. 10].

Art. 370. Zie ad artt. 369 [hierboven] en 368 3° [hiervoor bl. 11].

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Art. 369 1°. Achter *in strijd* eene komma te plaatsen, om te voorkomen, dat *waaraan* met *de statuten* in verband worde gebracht. In art. 375 [347] is in gelijk geval te recht eene komma gezet.

2°. *uit te stellen.* Zie het opgemerkte bij art. 367 [340, hiervoor bl. 8].

G. O. ARTT. 341 en 342 = artt. 342 en 343 van het Wetboek,

Art. 344.

Met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden wordt gestraft hij die ter bedrieglijke verkorting van de rechten der schuldeischers:

- 1°. in geval van gerechtelijken boedelafstand van een koopman of van faillissement, of in het vooruitzicht van het een of het ander, eenig goed aan den boedel onttrekt, in het laatste geval indien het faillissement of de boedelafstand is gevolgd;
- 2°. bij verificatie der schuldvorderingen in geval van gerechtelijken boedelafstand van een koopman of van faillissement, eene niet bestaande schuldvordering voorwendt of eene bestaande tot een verhoogd bedrag doet gelden.

O. R. O. ART. 371. Met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden wordt gestraft hij die ter bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers:

- 1°. in geval van geregtelijken boedelafstand van een koopman of van faillissement of in het vooruitzicht van het een of het ander eenig goed aan den boedel onttrekt, in het laatste geval indien het faillissement of de boedelafstand is gevolgd;
- 2°. bij verificatie der schuldvorderingen in geval van geregtelijken boedelafstand van een koopman of van faillissement eene niet bestaande schuldvordering voorwendt of eene bestaande tot een verhoogd bedrag doet gelden.

Memorie van Toelichting.

III. *Misdrijven bij faillissement of in het vooruitzicht van faillissement of geregeltijken boedelafstand door derden gepleegd* (art. 371).

Twee op zich zelf staande misdrijven betreft het hier, die in geen deele onder de gevallen van medepligtigheid aan eenvoudige of bedriegelijke bankbreuk behooren begrepen te worden en daarmede aan den anderen kant ook wel kunnen concurreren. Het is dus onjuist te eischen, dat het onttrekken van goederen aan den boedel geschied zij »dans l'intérêt du failli'', gelijk de fransche wet van 1838 bepaalde, of »im Interesse eines »Kaufmans, welcher seine Zahlungen eingestellt hat'', zooals § 282 D. Wb. het uitdrukt, woorden die juist weder tot verschillende opvattingen aanleiding hebben gegeven. Wel moet vaststaan, dat de dader gehandeld hebbe ter bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers. Ook mag hier niet gesproken worden, met art. 9 der wet van 1837, van zamenspanning met den bankbreukige om zijne goederen te verduisteren. Wijders is het van belang allen twijfel weg te nemen, waartoe § 282 van het deutsche wetboek aanleiding geeft, ten aanzien van het tijdstip waarop de onttrekking heeft plaats gegrepen.

Dat ook de in art. 9 der geldende wet vermelde verkrijging van valsche schuldvorderingen hier niet uitdrukkelijk behoeft vermeld te worden als eene daad van medepligtigheid aan bankbreuk, behoeft geen betoog. Maar het als oprégt en deugdelijk doen gelden eener niet bestaande schuldvordering bij de verificatie behoort los gemaakt te worden van de vervolging der gefaillieerden en als op zich zelf staand misdrijf gestraft, zoodra dat feit gepleegd is tot bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers. Van het volharden bij eedspraestatie behoeft hier niet, met meer gemelde thans nog geldende bepaling, te worden gesproken, vermits dat feit ongetwijfeld valt in de bepaling van meened.

Met het voorwenden van eene valsche schuldvordering staat hier volkomen gelijk het doen gelden eener bestaande tot een verhoogd bedrag. Het maximum der bedreigde straf maakt eene bijzondere verhooging onnoodig voor het geval, dat de schuldige als curator in het faillissement is opgetreden. Pleegt laatstgenoemde »malversation dans sa gestion'', dan bedrijft hij een misdrijf hetwelk niet in dezen titel mag worden gerangschikt (art. 575, 4°. der belgische faillietenwet), maar zal hij wel meestal vallen in de termen van gequalificeerde verduistering en strafbaar zijn krachtens art. 350, n°. 2 [323], of als medepligtige aan eenig door anderen gepleegd misdrijf.

Het artikel spreekt van geregeltijken boedelafstand van »een koopman'', omdat deze alleen tot zoodanigen afstand kan worden toegelaten, maar zonder eenige beperking van »faillissement'', wat dus ook betrekking heeft op faillissement van naamlooze vennootschappen en coöperatieve vereenigingen, alzoo niet uitsluitend van kooplieden hetzij afzonderlijk, hetzij onder eene gemeenschappelijke firma handelende.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 371, 1°. *in het vooruitzicht van het een of ander*, zie ad art. 368 [341], 3°. [hiervoor bl. 11]. Bij het wegvallen dezer woorden, wordt ook overbodig de laatste zinsnede: »in het laatste geval enz.''

Art. 371 1°. Zie ad art. 368 3°. [hiervoor bl. 11]. De woorden »in het vooruitzicht» kunnen bij dit artikel tot geene te ruime uitlegging leiden.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

De woorden *of in het vooruitzicht van het een of het ander* tusschen twee komma's te plaatsen: zij bevatten een afzonderlijk, van het voorgaande onderscheiden geval. Ook dient vóór de woorden *eenig goed* eene komma te staan, om te doen uitkomen, dat die woorden niet met het onmiddellijk voorgaande in verband staan, maar afhangen van *hij die* in het hoofd des artikels.

G. O. ART. 343 — art. 344 van het Wetboek.

Art. 345.

De schuldeischer die tot een aangeboden gerechtelijk akkoord toetreedt ten gevolge van eene overeenkomst hetzij met den schuldenaar, hetzij met een derde, waarbij hij bijzondere voordeelen heeft bedongen, wordt, in geval van aanneming van het akkoord, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

Gelijke straf wordt in hetzelfde geval toegepast op den schuldenaar of op den bestuurder of commissaris der gefailleerde naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging die zoodanige overeenkomst sluit.

O. R. O. ART. 372. De schuldeischer die tot een aangeboden geregte-lijk accoord toetreedt ten gevolge van eene overeenkomst hetzij met den schuldenaar, hetzij met een derde waarbij hij bijzondere voordeelen heeft bedongen, wordt, in geval van aanneming van het accoord, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

Gelijke straf wordt in hetzelfde geval toegepast op den schuldenaar of op den bestuurder der gefailleerde naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging die zoodanige overeenkomst sluit.

Memorie van Toelichting.

IV. Sluipaccorden. (art. 372).

Onder de heerschappij van den code de commerce is zoo dikwerf geklaagd over het gemis van strafbepalingen tegen strafwaardige handelingen bij gelegenheid der raadplegingen over een aangeboden accoord, dat men zich terecht mag verwonderen, dat in dit onderwerp door den wetgever van 1837 niet voorzien werd. In Frankrijk is die leemte reeds in 1838 aangevuld door art. 597 code de commerce, zoo als het bij de wet van 28 Mei van dat jaar is vastgesteld, en eene daarmede geheel overeenstemmende strafbepaling vindt men in art. 490 C. P. B. Van die bepaling wijkt het voorgestelde artikel in zooverre af, dat het aangaan der verboden overeenkomst even strafbaar is voor beide partijen — schuldeischer en schuldenaar of die dezen bij naamlooze vennootschappen en coöpe-

ratieve vereenigingen vertegenwoordigt —, terwijl voor beiden het misdrijf eerst aanwezig is als de schuldeischer is toetreden tot het accoord ten gevolge van de door hem bedongen bijzondere voordeelen, en die toetreding door de aanneming van het accoord is gevolgd. De overeenkomst wordt alleen onder die voorwaarden aangegaan; zij verkrijgt daardoor eerst haar beslag en moet dus, in geval deze niet vervuld worden, strafeloos blijven.

Advies van den Raad van State.

De woorden »in hetzelfde geval», voorkomende in het tweede lid van art. 372, zijn minder juist, daar de schuldenaar of bestuurder der failliete massa niet strafbaar is in hetzelfde geval als de schuldeischer maar integendeel eerstgenoemden strafbaar zijn, ook al heeft er geene aanneming van het accoord plaats, terwijl de schuldeischer eerst strafbaar wordt ingeval van zijnerzijdsche toetreding tot en aanneming van het accoord. De woorden »in hetzelfde geval» behooren derhalve weg te vallen.

Aan het slot der tweede zinsnede zou achter »sluit» behooren te volgen »ook al zij daar geen accoord op gevolgd» of iets dergelijks.

De memorie van toelichting vereischt overigens aanvulling, daar zij de afwijking van art. 490 Code Pénal Belge wel constateert maar niet motiveert.

Rapport aan den Koning.

De redactie van het artikel heeft geene verandering ondergaan, maar in de memorie van toelichting, waarnaar ten deze wordt verwezen, is thans duidelijk toegelicht dat en waarom ook de schuldenaar of bestuurder der failliete massa alleen moet gestraft worden in geval van aanneming van het accoord.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 372. Eene minderheid der Commissie was tegen dit artikel. Wanneer de boedel niet benadeeld wordt is er niets strafwaardigs in het sluipaccoord. De schuldeischer die niet meer ontvangt dan hem verschuldigd is, maakt op niemands regt inbreuk, vooral niet als een derde met den schuldeischer de bijzondere overeenkomst aangaat. Ieder schuldeischer heeft voor zich te beoordeelen of het accoord hem aanneembaar voorkomt. Of buitendien nog anderen bevoordeeld worden deert hem in geen enkel opzigt.

De Commissie is van een ander gevoelen. Zij acht het sluipaccoord een groot maatschappelijk kwaad en de strafbepaling billijk en noodzakelijk. Het sluipaccoord is een inbreuk op de goede trouw der crediteuren onderling en geeft in de praktijk tot ergerlijke knoeijerij aanleiding. Het is eene stille omkoopning van stemmen, waardoor zij die belang hebben hunne volle vordering te behouden, ten zeerste kunnen worden benadeeld, en het strijdt bovendien tegen den regtsgrond van het accoord dat zoo veel betaald wordt als redelijkerwijze in den bestaanden toestand kan worden verwacht.

Het kwaad der sluipakkoorden, waardoor wel degelijk de boedel benadeeld en de slimme boven den eerlijken schuldeischer bevoordeeld wordt, heeft een grooten omvang gekregen; de moeilijkheid van het bewijs is groot. De Minister verwacht weinig van het artikel maar kan het, ten wille van het beginsel, niet prijsgeven.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

De spelling *akkoord* verdient de voorkeur. Met die spelling is 't woord reeds behandeld in het Woordenboek, in een gereedliggend, ofschoon nog niet uitgegeven artikel.¹

Achter *met een derde* eene komma te plaatsen, want het volgende *waarbij* slaat niet alleen op eene overeenkomst met een derde, maar ook op eene overeenkomst met den schuldenaar.

¹ [Thans uitgegeven in Ned. Wdb. II, I, kol. 29—34.]

G. O. ART. 344 = art. 345 van het Wetboek.

[In het ontwerp der wijzigingswet van 15 Januari 1886 (Stb. n°. 6) *, gelijk het bij den Raad van State werd aanhangig gemaakt, kwam eene bepaling voor, om het 2e lid van art. 345 te laten vervallen. Over die bepaling behelsde het Advies van den Raad van State het volgende:]

[SLUIPAKKOORDEN.]

Tegen het voorstel van den Minister, om het tweede lid van art. 345 handelende over de zoogenaamde *sluipakkoorden*, te laten vervallen, en alzoo den schuldenaar niet meer strafbaar te stellen, heeft de Raad bedenking.

Voor zoover den Raad bekend is, heeft niemand, noch tijdens noch na de behandeling van het Strafwetboek in de Staten-Generaal, aangedrongen op wijziging van het artikel, dat ook door de Staatscommissie was voorgesteld.

Hetgeen in de Toelichting door den Minister ter verdediging van het laten vervallen der bepaling wordt aangevoerd, komt den Raad niet afdoende voor. Er is toch inderdaad hier nauw verband tusschen de handelingen van den crediteur en van den debiteur, waarvoor deze laatste niet straffeloos mag worden gelaten. Ja, uit een oogpunt van zedelijkheid schijnt de daad van den schuldeischer bij het aangaan van een zoogenaamd sluipakkoord evenzeer te laken als die van den schuldenaar. Er is althans, neemt men beider daad uit een zedelijk oogpunt als even laakbaar aan, iets minder zedelijks in gelegen om den schuldenaar straffeloos te laten, ten einde te beter tot het bewijs van de schuld des crediteurs te kunnen geraken. De Raad geeft in overweging deze wijziging niet in het ontwerp op te nemen.

Daarmede zoude ook de eenige aanleiding tot de naar 's Raads inzien volkomen overbodige aanvulling der eerste alinea vervallen. Die tusschen-geschoven woorden zouden hier ook geheel misplaatst wezen: het woord *schuldeischer* omvat immers allen, welke ook hunne sociale bezigheden mogen zijn, die als crediteuren in een faillissement optreden. Zelfs laat het zich bezwaarlijk verklaren, hoe een commissaris eener vennootschap,

Rapport aan den Koning.

[Het voorgestelde] artikel is geroyeerd. Niet zoozeer omdat de

* [Zie Deel V, bl. 20.]

als zoodanig, gerechtelijk kan optreden in het sluiten van een akkoord. In de tweede alinea komt die nadere aanduiding niet geheel overbodig voor, omdat het geval zich laat denken, dat, waar eene naamlooze vennootschap schuldenares is, een der commissarissen, tevens groot aandeelhouder, buiten het bestuur om trachtte crediteuren tot een onbehoorlijk akkoord over te halen.

ondergeteekende door den Raad van State is overtuigd, dat de redactie van art. 345 van het Wetboek van Strafrecht onverbeterlijk is, als wel omdat hij het beter vindt zich, behoudens de toezegging van hem zelve, enkel en alleen te bepalen tot die weinige punten welke vóór de aanneming van het Wetboek door den Minister MODDERMAN aan de Eerste Kamer zijn toegezegd.

Art. 346.

Hij die in staat van kenlijk onvermogen is verklaard of, zonder koopman te zijn, tot gerechtelijken boedelaftand is toegelaten, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden, indien hij, ter bedrieglijke verkorting van de rechten zijner schuldeischers, hetzij lasten verdicht heeft of verdicht, hetzij baten niet verantwoord heeft of niet verantwoordt, hetzij eenig goed aan den boedel onttrokken heeft of onttrekt, hetzij eenig goed om niet of klaarblijkelijk beneden de waarde heeft vervreemd, hetzij een zijner schuldeischers op eenige wijze bevoordeeld heeft of bevoordeelt.

O. R. O. Art. 373. Hij die in staat van kennelijk onvermogen is verklaard of, zonder koopman te zijn, tot geregtelijken boedelaftand is toegelaten, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden, indien hij ter bedriegelijke verkorting van de regten zijner schuldeischers hetzij lasten verdicht heeft of verdicht, hetzij baten niet verantwoord heeft of niet verantwoordt, hetzij eenig goed aan den boedel onttrokken heeft of onttrekt, hetzij een zijner schuldeischers op eenige wijze bevoordeeld heeft of bevoordeelt.

Memorie van Toelichting.

V. *Misdrijven van den particulier ter bedriegelijke verkorting van de regten zijner schuldeischers* (art. 373).

Reeds in de ontwerpen van 1839 en 1847 werd straf bedreigd tegen niet-kooplieden, die sommige daden verrigten waarop, waren zij kooplieden, eene schuldigverklaring aan bedriegelijke bankbreuk zou gevolgd zijn. Dit artikel heeft gelijke strekking.

De gestrengte bepalingen omtrent bankbreuk worden geregvaardigd zoodoel door de eigenaardige verhouding van den koopman tot zijne schuldeischers, het bijzondere schuldrecht in handelszaken en de bijzondere wijze van verevening van verachterde koopmansboedels, als door den schok dien de staking van betaling van een koopman aan het crediet geeft. Gelijke redenen gelden niet voor niet-kooplieden, maar in enkele gevallen kan toch krachtens de wet eene verevening hunner boedels plaats hebben, op gelijksoortige wijze als bij faillissement of boedelaftand van den koopman,

door een *concurfus creditorum*. Er bestaat geenerlei reden om hem die daarbij, ter bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers, handelingen pleegt die in den koopman als bedriegelijke bankbreuk strafbaar zouden zijn, ongestraft te laten. In dit artikel zijn alzoo de bepalingen omtrent bedriegelijke bankbreuk, voorzoover de overneming mogelijk en wenschelijk is, nagevolgd.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Is de regeling met het oog op de vorige artikelen niet onvolledig? zie art. 367, 3°. [340, 2°.]; art. 368 [341], 2°. en art. 371 [344], 2°. Ook bij kennelijk onvermogen heeft verificatie plaats.

Dit artikel heeft niets hoegenaamd gemeen met art. 367 3°. Wat het geval van art. 368 2°. betreft, is het aangevuld. Aan eene bepaling als die van art. 371, 2°. bestaat hier geene behoefte. In den handel is het zeer gebruikelijk elkander ook zonder eed te vertrouwen. Wordt, bij verificatie buiten faillissement, aan goede trouw getwijfeld, dan vorderè men een eed en herinnerè desnoods aan art. 228 [207].

G. O. ART. 345 = art. 346 van het Wetboek.

Art. 347.

De bestuurder of commissaris eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging die, buiten het geval van artikel 342, zijne medewerking heeft verleend of zijne toestemming gegeven tot handelingen met de statuten in strijd, ten gevolge waarvan de vennootschap of vereeniging buiten staat geraakt aan hare verplichtingen te voldoen of moet worden ontbonden, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste tien duizend gulden.

O. R. O. ART. 375. De bestuurder eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging die, buiten het geval van artikel 369, zijne medewerking heeft verleend of zijne toestemming gegeven hetzij tot windhandel, hetzij tot ondernemingen met de statuten in strijd, ten gevolge waarvan de vennootschap of vereeniging buiten staat geraakt om aan hare verplichtingen te voldoen of moet worden ontbonden, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste drie duizend gulden.

Memorie van Toelichting.

VII. Misdriften van bestuurders eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging die hare insolventie of ontbinding veroorzaken (art. 375).

De rampen die naamlooze vennootschappen dikwerf treffen en de aandeelhouders in hooge mate benadeelen, zijn niet zelden het gevolg van roekeloze handelingen der bestuurders. Geraakt zoodanige vennootschap in staat van faillissement, de bepalingen van de artt. 369 en 370 [342 en 343] zijn toereikend; is dit echter niet het geval en wordt zij krachtens de voorschriften der handelswetgeving ontbonden, art. 375 wijst de straf

aan. die den bestuurder treft met wiens medewerking of toestemming windhandel werd gedreven of ondernemingen plaats hadden, in strijd met de statuten, waaronder somtijds ook beursspel zal begrepen zijn. In beide gevallen echter moet daarvan het gevolg zijn, dat de vennootschap buiten staat geraakt om aan hare verplichtingen te voldoen of ontbonden moet worden. Nevens de naamlooze vennootschappen zijn ook, als daarmede in dit opzigt moetende gelijk staan, de coöperatieve vereenigingen vermeld.

Noch hier, noch in de gevallen van de artt. 369 en 370 eischt het ontwerp, dat de bestuurder nog als zoodanig in functie zij op het tijdstip waarop de vennootschap of vereeniging wordt failliet verklaard, of buiten faillissement wordt ontbonden, of buiten staat geraakt om aan hare verplichtingen te voldoen. Het ontwerp eischt een onderzoek naar de oorzaken, die tot deze gevolgen geleid hebben, en treft ook den bestuurder die, na de strafwaardige feiten gepleegd te hebben, zijn bestuur nederlegde en, zoo hij aandeelhouder was, zich onttreed van zijne aandelen op een tijdstip waarop andere deelgenooten met den toestand der vennootschap of vereeniging min volledig bekend waren.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De Commissie kan zich over het algemeen met deze bepaling vereenigen. Zij merkt echter op dat het ontwerp moet geacht worden slechts eene provisionele regeling te bevatten van de strafregtelijke verantwoordelijkheid van bestuurders van vennootschappen of vereenigingen. Eene volledige regeling toch is niet mogelijk, zoolang niet vaststaat welke bepalingen in het Wetboek van Koophandel bij eventuele herziening poenale sanctie zullen vorderen. Voorziening in geval van faillissement behoeft evenwel niet tot volledige regeling van het onderwerp te wachten en evenmin is er bezwaar in, in afwachting van nadere bepalingen, de feiten in dit artikel omschreven reeds nu strafbaar te stellen.

De bestuurder. Ook in dit geval zou men den commissaris met den bestuurder, wat aangaat de strafregtelijke verantwoordelijkheid, willen gelijkstellen.

hetzij tot windhandel hetzij. Deze woorden kunnen vervallen; zie ad art. 369, 1°. Van *beursspel* wordt hier geen gewag gemaakt. Waarom, in het stelsel der Regering, wanneer de vermelding in art. 369, 1°, wel noodig werd geacht?

Ondernemingen. Lees: *Handelingen.*

drie duizend gulden. Het maximum is, naar het oordeel der Commissie, veel te laag. Eene geldboete van drie duizend gulden zal dikwijls in dit geval eene *niets beduidende* straf zijn. De Commissie stelt voor, te lezen *tienduizend*.

» *De bestuurder*». Aan het verlangen is voldaan.

» *Windhandel*». Zie boven ad art. 367 2°. *oud* [hiervoor bl. 7].

Ook aan de beide andere opmerkingen is gevolg gegeven.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

buiten staat geraakt om — te voldoen. Dit *om* is hier niet alleen overbodig, maar tegen den eisch der taal. Men is *in staat iets te doen*, niet om iets te doen. Verg. het opgemerkte bij art. 307 [284, deel II bl. 443 en 444].

G. O. ART. 346 = art. 347 van het Wetboek.

Art. 348.

Hij die opzettelijk zijne eigene zaak of, ten behoeve van den eigenaar, eene hem niet toebehoorende zaak onttrekt aan een ander die daarop een recht van pand, terughouding, vruchtgebruik of gebruik heeft, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden.

De bepaling van artikel 316 is op dit misdrijf van toepassing.

O. R. O. ART. 377. Hij die opzettelijk zijne eigene zaak of, ten behoeve van den eigenaar, eene hem niet toebehoorende zaak onttrekt aan een ander die daarop een recht van pand, terughouding, vruchtgebruik of gebruik uitoefent, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden.

De bepaling van artikel 343 is op dit misdrijf van toepassing.

Memorie van Toelichting.

IX. *Onttrekking van goederen door of ten behoeve des eigenaars aan hem die deze tot uitoefening van een bepaald recht onder zich heeft* (art. 377).

Ook eene strafbedreiging tegen het zoogenaamde *furtum possessionis* is bepaald noodig; eigenaardig vindt zij in dezen titel hare plaats. Het artikel strekt tot bescherming der regten van pand, terughouding, vruchtgebruik en gebruik. In elk voorkomend geval behoort bewezen te zijn, dat een dier regten naar de regelen van het privaatsrecht werkelijk door een ander werd uitgeoefend. Dader van het strafbare feit kan ook een derde zijn, die het goed ten behoeve des eigenaars, zij het ook zonder diens last of diens voorkennis, aan den regthebbende onttrekt.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

uitoefent. Zie het opgemerkte bij art. 192 [178, deel II bl. 167]. Beter *oefent* of *heeft*.

G. O. ART. 347 = art. 348 van het Wetboek.

Art. 349.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 341, 343, 344 en 346 omschreven misdrijven, kan de schuldige worden ontzet van de in artikel 28 n°. 1—4 vermelde rechten.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 340—346 omschreven misdrijven, kan openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak worden gelast.

O. R. O. ART. 378. Bij veroordeeling ter zake van een der in de artikelen 368, 370, 371, 373 en 376 omschreven misdrijven, kan de schuldige worden ontzet van de in artikel 36 n°. 1—5 vermelde regten.

Bij veroordeeling ter zake van een der in de artikelen 367—371 omschreven misdrijven, kan openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak worden gelast.

G. O. ART. 348 = art. 349 van het Wetboek.

Art. 349 bis.

Hij die opzettelijk inbreuk maakt op eens anders auteursrecht, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste twee duizend gulden.

De door middel van het misdrijf verkregen exemplaren, alsmede de den schuldige toebehoorende platen, vormen en matrijzen, die tot het plegen van het misdrijf gediend hebben, worden verbeurd verklaard.

Art. 349 ter.

Hij die een werk, waardoor hij weet dat inbreuk gemaakt wordt op eens anders auteursrecht, verspreidt of openlijk te koop stelt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste zes-honderd gulden.

De door middel van inbreuk op het auteursrecht verkregen exemplaren worden verbeurd verklaard.

Art. 349 quater.

De misdrijven in de beide voorgaande artikelen omschreven, worden niet vervolgd dan op klachte van hem, tegen wien zij gepleegd zijn.

[Deze drie artikelen zijn in het Wetboek ingelascht bij de wet van 15 Januari 1886 (*Stbl.* n°. 6); zie daarover hierachter bl. 34].

In het Oorspronkelijk Regeeringsontwerp van het Wetboek kwam over het auteursrecht enz. het volgende voor :

O. R. O. TITEL XXIX. Inbreuken op het regt van schrijvers en kunstenaars.

O. R. O. ART. 387. Hij die opzettelijk inbreuk maakt op het bij de wet erkende regt van een ander op het openbaar maken of verspreiden van geschriften of kunstwerken of het doen uit- of opvoeren van kunstwerken, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste twee duizend gulden.

De bepaling van artikel 348 is op dit misdrijf van toepassing.

O. R. O. ART. 388. Hij die een geschrift of kunstwerk waardoor hij weet dat inbreuk wordt gemaakt op het in artikel 387 bedoelde regt, verspreidt of openlijk tentoonstelt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste zes honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

In art. 4 der wet van 25 Januarij 1817 (*Staatsblad* n°. 5), de regten bepalende, die in de Nederlanden ten opzichte van het drukken en uitgeven van letter- en kunstwerken kunnen worden uitgeoefend, is met de strafactie wegens inbreuk op het kopijregt ten onrechte vereenigd de burgerlijke vordering tot schadevergoeding. De regthebbende ontvangt, als wettelijke schadeloosstelling, »de waarde van 2000 exemplaren van »het nagedrukte boek- of kunstwerk'', zonder dat hij dit uitdrukkelijk

heeft te vorderen of de geleden schade behoeft te bewijzen, maar zonder dat het hem ook vrijstaat wegens meer nadeel meer vergoeding te verkrijgen. Deze aanmerkelijke afwijking van de gewone verhouding tusschen privaats- en strafrecht behoort niet te worden bestendigd. De strafactie mag niet strekken tot bevrediging van private belangen.

Strafbaar is ieder die, bekend met eens anders uitsluitend recht om geschriften of kunstwerken openbaar te maken, te verspreiden, te doen uit- of opvoeren, opzettelijk op dat recht inbreuk maakt. Aan wie en binnen welke grenzen zoodanig uitsluitend recht toekomt, ziedaar vragen, die niet in het strafwetboek maar in de wet ter vervanging van de verouderde wet van 1817 hare beslissing behooren te vinden. De strafwetgever trede ook hier in geen enkel opzigt op het gebied van het privaatsrecht, maar verleene aan het recht van den auteur evenals aan den eigendom die krachtige bescherming die, nevens de burgerlijke rechtsmiddelen, vereischt wordt om het tegen opzettelijke aanrandingen te beveiligen.

Door welke handelingen men op het auteursrecht inbreuk maakt (uitgeven, binnen het rijk invoeren, door den druk of anderszins gemeen maken) is eene feitelijke vraag, te beoordeelen naar de bepalingen der wet tot regeling van het kopijrecht in verband met de leer der deelneming in T. V. B. I van dit ontwerp.

Art. 387. Recht van een ander; onverschillig of deze persoon de schrijver of kunstenaar zelf is, of wel degene die door overdracht of erfopvolging het uitsluitend recht van den schrijver of kunstenaar wettig verkregen heeft.

Doen uit- of opvoeren van kunstwerken. In eene nieuwe regeling van het auteursrecht zal vermoedelijk de erkenning van het uitsluitend recht van den dramatischen schrijver, componist en anderen tot het doen uit- of opvoeren hunner kunstwerken niet ontbreken. De strafwet treft ook hier alleen de opzettelijke aanranding van het elders erkende en geregelde recht. Zoo werd het reeds begrepen in art. 428 C. P., straf bedreigende tegen de overtreding van wetten en reglementen die tot nu toe in Nederland niet bestaan.

Advies van den Raad van State.

Reeds hiervoren [deel I bl. 44] gaf de Raad als zijn gevoelen te kennen, dat dit onderwerp bij bijzondere wet behoort te worden geregeld.

Hier wordt overigens ook gewaagd van »kunstwerken» en »het doen uit- of opvoeren daarvan», zonder dat in het bestaande recht, wel in het ahangig wetsontwerp*, deswege bepalingen voorkomen.

Rapport aan den Koning.

Wat ten deze behoort tot het gebied der bijzondere wet, wat in het wetboek van strafrecht moet worden opgenomen, is aangetoond in de memorie van toelichting. De artt. 425—427 C. P., bij ons vervallen door de wet van 25 Januarij 1817 (*Staatsblad* n°. 25), berusten op gelijke onderscheiding.

* [Dit ontwerp is geworden de wet van 28 Junij 1881 (*Stb.* n°. 124), tot regeling van het auteursrecht; zie daarover hieronder.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Ook dezen titel wenscht de Commissie niet in het Strafwetboek op te nemen. Het is waar, ook hier geldt het een inbreuk op het vermogens-

recht, maar de poenale regeling van het onderwerp hangt te veel zamen met de overige regeling om het een van het ander af te scheiden. Ten bewijze kan dienen dat de vraag, of hier alleen *opzettelijke* dan wel ook *culpose* inbreuk moet strafbaar zijn, zamenhangt met het beginsel van registrering van het auteursregt. (Zie de artt. 10 en 11* van het ahangig wetsontwerp op het auteursregt, gedrukte stukken zitting 1879—1880, n°. 38, Voorloopig Verslag pag. 3 § 5 en pag. 11 ad art. 17.) Nog een ander motief om de zaak geheel bij speciale wet te regelen bestaat hierin, dat artt. 387 en 388 ook slaan op voortbrengselen van schilder- en beeldhouwkunst, die in het ontwerp op het auteursregt niet begrepen zijn, omdat, zooals de Memorie van Toelichting op dat ontwerp § 2 zegt, algemeen erkend wordt, dat daarvoor niet dezelfde voorschriften kunnen dienen als voor *geschriften* passend zijn.

Mogt bij de nadere regeling blijken, dat het feit ook als misdrijf zou moeten worden gequalificeerd dan zou het Wetboek, in het stelsel dat dit *alle* misdrijven moet omvatten, op dit punt kunnen worden aangevuld. Men behoort echter, naar het gevoelen der Commissie, geen straf te bedreigen wanneer men niet met juistheid het feit kent waartegen de straf gericht wordt.

De Minister vereenigt zich met de conclusie der Commissie en laat den Titel vervallen.

* [Nu artt. 10—12 der wet van 28 Junij 1881, (Stb. n°. 124).]

[Deze titel XXIX van het O. R. O. is alzoo in het G. O. VERVALLEN.]

Wet van 28 Junij 1881, Stb. n°. 124,

tot regeling van het auteursrecht.

In deze wet, van *latere* dagteekening dan het Wetboek van Strafrecht, gelijk het eerst werd vastgesteld, komen ter vervanging van de vervallen artt. 387 en 388 O. R. O., de volgende strafbepalingen voor:

Art. 18.

Onverminderd de burgerlijke rechtsvordering, voortvloeiende uit elke inbreuk op het auteursrecht, wordt hij die opzettelijk inbreuk maakt op eens anders auteursrecht, gestraft met geldboete van ten minste vijftig cents en ten hoogste twee duizend gulden.

De door middel van het misdrijf verkregen exemplaren, alsmede de den schuldige toebehoorende platen, vormen en matrijzen, die tot het plegen van het misdrijf gediend hebben, worden ten behoeve van den Staat verbeurd verklaard.

Art. 19.

Hij die een werk, waardoor hij weet dat inbreuk gemaakt wordt op eens anders auteursrecht, verspreidt of openlijk te koop stelt, wordt gestraft met geldboete van ten minste vijftig cents en ten hoogste zes honderd gulden.

De door middel van inbreuk op het auteursrecht verkregen exemplaren worden ten behoeve van den Staat verbeurd verklaard.

Art. 20.

De misdrijven, in de artt. 18 en 19 bedoeld, worden niet vervolgd dan op klachte van hem, tegen wien zij gepleegd zijn.

De *Memorie van toelichting* van het bij Koninklijke boodschap van 13 Juli 1877 ingediend ontwerp dezer wet, bevatte omtrent vorenstaande artikelen 18 en 19 (art. 20 kwam in dat *ontwerp* niet voor), het volgende, waaruit genoegzaam blijkt van de kleine redactieverschillen, die in genoemd ontwerp voorkwamen:

»Het ontwerp heeft de burgerlijke regtsvordering gescheiden van de strafactie en zich ten opzichte van deze laatste aangesloten bij het ontwerp-Strafwetboek. Alzoo is niet gevolgd het voorbeeld van het ontwerp voor den boekhandel, om de strafvervolging afhankelijk te stellen van het indienen eener klacht door den kopijgerechtigde (zie art. 13 van dat ontwerp). Dergelijk voorschrift, dat in het strafproces eene zeldzame uitzondering is, die alleen om bijzondere hier niet bestaande redenen kan worden toegelaten¹, komt ook niet voor in de tegenwoordige wet, en juist nu de band tusschen de civile en de strafactie verbroken wordt, bestaat er minder reden dan ooit om te dezen aanzien van de algemeene regelen van strafregt af te wijken.

»Even als in het ontwerp-Strafwetboek wordt in deze voordragt alleen het *des bewust* inbreuk maken op eens anders auteursregt met straf bedreigd. Het scheen niet wenschelijk, zóóver te gaan als de Deutsche wet (art. 18), die den nadrukker ook strafwaardig acht wanneer hij alleen nalatig is geweest in het onderzoek of van het werk nog auteursregt bestaat, en die zelfs in de strafbepaling geene onderscheiding maakt, hetzij er *dolo*, hetzij er *culpa* (vorsätzlich oder aus Fahrlässigkeit) is gehandeld. Alleen de opzettelijke regtskrenking stelle men onder het bereik der strafwet, en voor alle andere schendingen van het auteursregt bepale men zich tot de regtsmiddelen van het privaatregt.”

[Over art. 18] »De uitdrukking *inbreuk op eens anders auteursregt* heeft noodwendig eene ruime strekking. De regter zal, in verband met het in art. 1 en volgende van het ontwerp aangewezen begrip van het auteursregt, telkens hebben te beslissen, of in de door hem als bewezen aangenomen feiten een inbreuk op dat regt gelegen is, evenals hij tot dusver beoordeelde of er, volgens de wet van 1817, op het aldaar erkende kopijregt inbreuk was gemaakt. Dergelijke algemeene bepaling verdient de voorkeur boven den door enkele buitenlandsche wetgevers aangenomen regel, om in de wet zelve dienaangaande velerlei bijzonderheden en onderscheidingen op te nemen. De wetgever toch is niet bij magte om de veelsoortige vormen, waarin de inbreuken op het kopijregt zich kunnen voordoen, alle vooraf te overzien, en loopt dus gevaar om, door het vermelden van sommige, zijns ondanks andere buiten te sluiten, die van niet minder ernstigen aard zijn, maar bij het vervaardigen der wet niet werden voorzien.

»Inbreuk op het auteursregt kan op zeer verschillende wijzen gemaakt worden, niet alleen door zoogenaamden nadruk — een woord, reeds met

¹ Verg. de *Memorie van Toelichting* van het ontwerp-strafwetboek op Titel VII, Boek I [zie deel I bl. 498].

het oog op de onuitgegeven werken en mondelinge voordragten, opzettelijk in het ontwerp vermeden — maar ook door overdrukken, te weten door het drukken van meer exemplaren dan de auteur had vergund. Den regter blijft eene betamelijke vrijheid van beslissing verzekerd. Hij beoordeelt voor elk geval afzonderlijk, of hij een geoorloofd overzicht of uittreksel van een werk voor zich heeft, of wel een zelfstandig werk, of wel een ongeoorloofd werk, waarbij de wijzigingen, uitbreidingen en verkortingen van het oorspronkelijk geschrift slechts strekken om het gepleegde misdrijf te bedekken. Hij heeft te onderscheiden, in hoever er eene strafbare vertaling aanwezig is, dan wel eene niet verboden vrije navolging, b. v. door overbrenging in dichtmaat.

»Eerst voor zoover de dader *bewust* was, dat hij op het auteursrecht inbreuk heeft gemaakt, is hij strafbaar.

»De straf van verbeurdverklaring der aan den schuldige toebehoorende voorwerpen, waarmede het misdrijf is gepleegd, sluit niet uit de algemeene bevoegdheid van den regter om, als maatregel van publieke orde, de vernietiging of onbruikbaarmaking van voorwerpen, vervaardigd, geschikt gemaakt of gediend hebbende tot het plegen van het misdrijf, te gelasten, onverschillig aan wien deze voorwerpen toebehooren, ingevolge art. 22 der wet van 29 Junij 1854 (*Staatsblad* n°. 102) en art. 7 der Ned. Indische Wetboeken van Strafrecht."

[Over art. 19.] »Het des bewust verspreiden van werken, waardoor op het auteursrecht inbreuk wordt gemaakt, behoort voorzeker strafbaar te wezen, maar het gaat te ver, daartegen met de tegenwoordige wet en het ontwerp van den boekhandel even zware straf te bedreigen als tegen de rechtstreeksche inbreuk op het auteursrecht zelf. Bij de redactie der bepaling is zorg gedragen, dat de verspreider te goeder trouw, die niet weet dat het door hem verspreide werk eenig auteursrecht schendt, straffeloos blijft."

In het *Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer* dd. 23 Mei 1878 werd opgemerkt:

»In tegenoverstelling van de meening der Regering, was de meerderheid der leden van oordeel dat de vervolging der overtredingen dezer wet afhankelijk moest worden gesteld, van de klacht van de belanghebbende partij. Dat de vervolging op klacht altijd in het strafproces eene uitzondering zal blijven gaven zij gereedelijk toe, maar meenden dat in de overtredingen dezer wet juist alle elementen dezer uitzondering aanwezig waren. Zonder in discussie te willen treden over de vraag, of als eenige grond voor afhankelijkheid der vervolging van den wil van hem tegen wien het misdrijf gepleegd is, met het ontwerp Strafwetboek, moet worden aangenomen de mogelijkheid dat het bijzonder belang grooter nadeel lijdt door het instellen, dan het openbaar belang door het niet instellen der strafactie, meenden vele leden te mogen aannemen, dat, waar bij het instellen der strafactie van deze wet het openbaar belang in den regel slechts in geringe mate betrokken is, er termen bestaan om die actie niet in te stellen, ten zij de benadeelde partij de vervolging wenscht."

»Ook het voornemen der Regering om *alleen den dolus* strafbaar te stellen vond veel tegenspraak. Bestond er hier, zoo werd door vele leden gevraagd, niet in ieder geval dolus? Waar de registers van eigendom

van het auteursregt onder elks bereik liggen en zonder bezwaar moeten kunnen geraadpleegd worden, meende men dat in dezen nalatigheid als boos opzet moest gelden. Hiertegen werd aangevoerd dat het in sommige gevallen, bijvoorbeeld bij mondelinge voordragten, zeer moeilijk zal zijn om tot de kennis van het bestaan van auteursregt te komen. Het zou uiterst hard zijn om ook in die gevallen de niet opzettelijke overtreding te straffen. Men antwoordde, dat het niet moeilijk zou zijn de wet zoo te wijzigen dat er omtrent het bestaan van elk auteursregt voldoende zekerheid en openbaarheid bestond, terwijl men dan nog voor enkele gevallen uitzonderingen zou kunnen toelaten.

»Dat de bepalingen omtrent in beslag neming noodzakelijk waren, werd niet ontkend. Er werd evenwel door vele leden beweerd dat het de voorkeur verdiende het regtsgeding tot van-waarde-verklaring van dit beslag, geheel onafhankelijk te laten van de strafvervolging.»

[Over art. 18.] »Men achtte de bewoordingen der tweede alinea te onbepaald. De woorden »vormen" en »andere voorwerpen" zouden tot eene uitbreiding der verbeurdverklaring kunnen leiden, die waarschijnlijk niet in de bedoeling der Regering ligt. Nog werd gevraagd ten wiens behoeve deze verbeurdverklaring geschiedt? De Regering bedoelt natuurlijk ten behoeve van den Staat, maar met het oog op de bepalingen van art. 19 meende men dat het zijne goede zijde kon hebben, dit uitdrukkelijk in de wet te vermelden.»

[Over art. 19.] »Dat voor de overtreding van dit artikel het bestaan van dolus als vereischte voor het misdrijf moet worden aangenomen, vond geen tegenspraak. De Deutsche wetgever die in het geval van het vorig artikel ook strafbaarheid bij »fahrlässigkeit" erkent, spreekt in dit geval alleen van »vorsätzlich"».

»Moet ook, zoo werd gevraagd, niet het aankondigen strafbaar worden gesteld? Men meende dat zich het geval zelden zal voordoen, dat iemand een boek, waarvan hij weet dat de verspreiding hem verboden is, vooraf zal aankondigen, en dat het toch ook te ver ging eene dergelijke aankondiging, zoo er geen verkoop of verspreiding gevolgd zijn, strafbaar te stellen.

»In plaats van »ten toon stellen" zouden de meeste leden liever lezen »uitstallen"».

»Nog werd er op gewezen dat aangaande den invoer van in strijd met deze wet nagedrukte boeken bepalingen ontbraken. De Regering schein te meenen dat de bepaling van art. 19 der wet van 12 Augustus 1862 (*Staatsblad* n°. 170) in deze voldoende was. Zou toch eene omschrijving en strafbaarstelling van dit feit niet uit den aard der zaak in deze wet te huis behooren?"

De *Memorie van Beantwoording* van 22 September 1880 bevatte daarop het volgende antwoord:

»Strafrechtelijke bescherming van het auteursrecht is niet te ontberen en wordt dan ook in alle buitenlandsche wetgevingen verleend. Tegen opzettelijke inbreuken op dat recht is de burgerlijke actie tot schadevergoeding volstrekt onvoldoende zoo dikwijls de nadrukker, gelijk veelal, niet vermogend is, of anderen zich van een onvermogens nadrukker, als strooman, bedienen.

»Evenmin behoort de strafbare inbreuk op het auteursrecht een klachtdelict te zijn.

»De eenige grond die naar het in het ontwerp-strafwetboek aangenomen beginsel zoodanig exceptioneel ingrijpen van den privaatspersoon in de publieke actie wettigt, is hier niet aanwezig. Waar men aan het recht van den auteur eene poenale sanctie geeft, waar men de schending van vermogensrecht als zoo verstorend voor de openbare orde aanmerkt, dat zij niet kan worden overgelaten aan eene civiele actie, daar is geen reden om meer dan bijv. bij eenvoudige beschadiging van eenig goed, de vervolging afhankelijk te stellen van het goedgevoelen des benadeelden. Bovendien ware in dat geval te vreezen, dat sommige rechtverkrijgenden van auteurs het klachtdelict zouden misbruiken als middel tot ongeoorloofd winstbejag en tot afpersing. Ook in het Belgisch ontwerp (art. 28, tweede lid) is de ambtshalve vervolging van inbreuken op het auteursrecht voorgeschreven.»

»Ook bij de beste zorg voor de openbaarheid en volledigheid der registers van het auteursrecht van door den druk gemeen gemaakte werken gaat het niet aan te beweren, dat elke erroneuse inbreuk op dat recht een zoodanigen graad van nalatigheid verraadt dat zij met opzettelijke inbreuk behoort te worden gelijkgesteld en strafbaar verklaard. Men heeft slechts onder anderen de artt. 2—7 van het ontwerp in te zien om tot de overtuiging te komen, dat ook van gepubliceerde werken menige niet-opzettelijke inbreuk op eens schrijvers recht kan gemaakt worden die buiten het bereik der strafwet behoort te blijven. Het openbare register en de afkondiging in de *Staatscourant* kan alleen een grond zijn voor den rechter om in sommige gevallen gemakkelijker te komen tot het bewijs dat er opzettelijk is misdaan.

»Aan den wensch om het rechtsgeding tot van waardeverklaring van een gelegd beslag in elk geval onafhankelijk te laten van de strafvervolging, is voldaan.»

[Over art. 18.] »In verband met de terminologie van het ontwerp-Strafwetboek is »desbewust» vervangen door »opzettelijk» en het minimum der boete bepaald op vijftig cents.

»Ter voldoening aan de in het Verslag gemaakte opmerkingen zijn in de tweede zinsnede de te confisqueeren voorwerpen nader aangewezen.

»Dat de verbeurdverklaring plaats heeft ten bate van den Staat is thans ten allen overvloede uitgedrukt».

[Over art. 19.] »Tentoonstelt» is vervangen door het juistere »te koop stelt.»

»De verbeurdverklaring der nagedrukte exemplaren is thans duidelijk uitgesproken. Eene nieuwe bepaling naast of ter vervanging van art. 19 der wet van 12 Augustus 1862 (*Staatsblad* n°. 170) komt onnoodig voor.»

In de Tweede Kamer werden de volgende *beraadslagingen* gevoerd:

(2 Junij 1881.)

De heer VAN DE WERK: Is het, om de artt. 18 en 19 dezer wetsvoordragt te kunnen toepassen bij nadruk van een door den druk gepubliceerd werk, een *bepaald vereischte* dat dit werk overeenkomstig § 2 van deze voordragt behoorlijk was of worde gedeponereerd? Met andere woorden: kan er zonder dat depôt wel ooit sprake zijn van verboden nadruk; daar toch de inzending aan het Departement van Justitie is eene *voorwaarde* tot uitoefening van het auteursrecht op door den druk gemeen gemaakte werken?

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Voor het bestaan van het auteursrecht is het niet noodig te deponeren; het bestaat van den aanvang af, maar het *vervalt*, wanneer niet binnen eene maand is gedeponeerd. Dit staat met zoovele woorden in art. 10.

Art. 18 nu, dat straf bedreigt tegen *inbreuk* op het auteursrecht, bedoelt natuurlijk geen vervallen auteursrecht; want een *vervallen* recht bestaat in regten niet.

De heer VAN DE WERK: Voor berigten of opstellen uit dag- en weekbladen kan, even als voor ieder ander werk, een auteursrecht verkregen worden, mits aan de bepalingen dezer wetsvoordragt worde voldaan. Of het niet beter ware geweest om voor de gewone korte losse courantberigten geen bescherming tegen nadruk te geven daarop zal ik terugkomen. Mijn bezwaar bestaat daartegen dat niemand, althans zoo lees ik uit artikel 7, eenig berigt uit een courant zal mogen overnemen, ook al is voor dat berigt geen uitsluitend recht voorbehouden, tenzij de bron worde genoemd waaruit men dat berigt overnam.

Deze bepaling acht ik in strijd met den geest dezer voordragt. Waar geen auteursrecht bestaat, kan geen schending van dat recht plaats hebben.

Het bestraffen van eene indiscretie, zoo men daarvoor straf noodig en geregtvaardigd acht, behoort in deze wet niet thuis. In alle geval zou het begaan van dusdanige indiscretie niet behooren te worden aangemerkt als schending van het auteursrecht, maar als een delictum sui generis met eene geringe boete moeten worden gestraft.

Waren artt. 18 en 19 op dat feit van toepassing, dan zoude daarvoor de regter kunnen opleggen eene geldboete tot *twee duizend gulden* toe en hij zou moeten uitspreken de *verbeurdverklaring* van de geheele oplage van het nummer der courant waarin dusdanig overgenomen berigt voorkomt, alsmede van de platen, vormen en matrijzen waarmede het misdrijf was gepleegd.

Om deze redenen verheugt mij zeer het antwoord van den heer Minister. Zonder depôt of toezending, of hoe men dat noemen wil, geen auteursrecht. Zonder auteursrecht geen inbreuk op dat recht. Zonder inbreuk op een auteursrecht geen straffen. Hieruit volgt dat de aanhef van lid twee van art. 7 „mits de bron genoemd worde” even goed achterwege ware gelaten. Die woorden zullen zijn een doode letter. Immers na de verklaring van den heer Minister meen ik te kunnen constateren, dat deze wetsvoordragt geen straf bedreigt tegen de indiscrete overneming van een berigt van de eene courant uit de andere, zonder de bron te vermelden waaruit het berigt genomen is, voor het geval niemand op dat berigt een auteursrecht kan laten gelden. Heeft iemand voor een courantartikel wel het auteursrecht, door dat te hebben voorbehouden en het stuk te deponeren, dan zal nadruk van dat opstel zijn inbreuk op dat recht, onafhankelijk daarvan of de bron al of niet is genoemd.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De geachte afgevaardigde uit Zevenbergen interpreteert het eene artikel zonder te letten op het andere, en ik mag hem dus herinneren aan den regel: „*incivile est, nisi tota lege perspecta, judicare vel respondere.*”

Art. 7 vordert dat, wanneer een courantier een berigt uit een ander blad overneemt, hij, wat trouwens ook een voorschrift van betamelijkheid en eerlijkheid is, de bron vermelde waaruit hij put. Verzuimt hij dit, dan stelt hij zich bloot aan vervolging.

Ik kan mij voorstellen, dat menige courant niet verlangt zich op den duur auteursrecht te verzekeren. Maar wie het doen wil, kan zich tegen letterroof waarborgen, ook dan, als deze met vermelding der bron gepaard ging.

Geen solide journalist zal ooit van art. 7 last hebben.

Amendement van de heeren de Beaufort en van der Kaay,
strekken om het hierboven vermelde artikel 20 in de wet te brengen.

De heer DE BEAUFORT: Zoo als de Vergadering zal inzien, is de bedoeling van

ons amendement, om van de misdrijven tegen het auteursrecht te maken klagtdelicten. Ik geloof, dat inderdaad in die misdrijven al de elementen van een klagtdelict aanwezig zijn. Wanneer toch door iemand inbreuk wordt gemaakt op het auteursrecht van een ander, dan voorzeker benadeelt hij dien persoon op onregmatige wijze. Ik zie echter niet in, dat zoo die inbreuk den benadeelde zelf onverschillig is, de maatschappelijke orde of het algemeen belang daarin eenigzins zouden betrokken zijn. In een adres, dat door het bestuur der Vereeniging tot bevoordering van de belangen des boekhandels, in October 1877, bij de Regering werd ingediend, wordt hetzelfde voorgesteld wat wij thans in dit wetsontwerp wenschen opgenomen te zien.

Dat bestuur zegt: „Kan eene vervolging van overheidswege, ondanks den wensch van den benadeelde, worden ingesteld, dan bestaat er gevaar onder anderen dat in politiek onrustige tijden de magthebbende partij haar magt misbruikt, ten einde ongevallige uitgaven, zij het ook maar tijdelijk, te onderdrukken.”

Het komt mij voor, dat die overweging allezins de aandacht van deze Vergadering verdient. Wij Nederlanders zijn een kalm volk. Bij onzen wetgevenden arbeid bestrachten wij in den regel de noodige kalmte en rekenen er op, dat de wetten, die wij hier tot stand brengen, alleen zullen gelden in kalme tijden. De geschiedenis leert echter, dat soms op kalme tijden troebele tijden kunnen volgen. Juist in troebele tijden nu zou door dit wetsontwerp aan de Regering een gevaarlijk wapen in de hand gegeven worden, waarmede zij de vrijheid van drukpers zou kunnen treffen. Het behoeft toch geen betoog, dat, wanneer de Regering altoos zou kunnen vervolgen, onafhankelijk van de klacht der benadeelde partij, zij aan een voorgewend formeel gebrek bij de overdracht van auteursrecht of eenig ander verzuim, het recht zou kunnen ontleenen om, onafhankelijk van de vraag of eene veroordeeling zou volgen, eene vervolging in te stellen, die reeds bij voorbaat, volgens de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering, aan het openbaar ministerie de magt zou geven om de boeken of geschriften die tot het geïmputeerde misdrijf dienden, als corpora delicti in beslag te nemen. Zoo doende zou althans tijdelijk de verspreiding van een geschrift kunnen worden tegengehouden.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Laat ik met een enkel woord het standpunt mogen aangeven, waarop ik mij ten aanzien van de zoogenaamde klagtdelicten plaats. Het klagtdelict moet niet alleen eene uitzondering, maar eene zeer groote uitzondering wezen. De private wil doet hier een greep in het publiek recht. De private wil dwingt wel is waar niet tot vervolging, maar heeft de magt vervolging onmogelijk te maken. De bewijslast rust dan ook altijd op dengene die aan een misdrijf dat exceptioneel karakter wil geven.

Het klagtdelict is in den tegenwoordigen maatschappelijken toestand noodig, wanneer het een feit geldt, waarvan (gelijk bij belediging, laster, overspel, enz.) de vervolging in strijd met den wil van dengeen, tegen wien het misdrijf onmiddellijk gericht is, voor de maatschappij een nog grooter kwaad zou zijn dan de straffeloosheid. Dit is de theoretische grond voor het klagtdelict. Dien grond erkende de Regering niet ten aanzien van den nadruk. Feitelijk intusschen laat zich, in normale omstandigheden, eene vervolging wegens nadruk bijna niet denken, dan wanneer degeen, tegen wien dat misdrijf is gepleegd, zich de zaak aantrekt en, zoo niet eene klacht, dan toch eene aangifte doet. Als die private persoon wenscht dat de zaak niet vervolgd zal worden en stil zit, laat het zich bijna niet aannemen dat het openbaar ministerie tot eene vervolging zou overgaan, veel minder nog dat het bewijs van het misdrijf tot volkomenheid zou kunnen worden gebracht. Het depôt immers bewijst niet dat het recht bestaat, al kan men *zonder* depôt het recht niet uitoefenen.

De opmerking van den heer de Beaufort dat in buitengewone omstandigheden, door eene slechte regering ambtshalve vervolging zou kunnen worden bevolen als middel om, zij het slechts tijdelijk, de verspreiding te onderdrukken van geschriften die haar minder aangenaam zijn, heeft, ik ontveins het niet, waarde.

De conclusie waartoe ik kom is deze: in normale tijden maakt het feitelijk geen

verschil of men al of niet een klacht eischt; voor tijden van politieken hartstogt is het welligt 't veiligst eene klacht te eischen.

[Het amendement werd met 52 tegen 4 stemmen aangenomen.]

De behandeling dezer wet in de Eerste Kamer der Staten Generaal leverde ten dezen niets anders op, dan dat in het *Eindverslag* harer Commissie van Rapporteurs »twijfel werd geopperd, of de uitdrukking »ten behoeve van den Staat» aan het slot der artt. 18 en 19 wel volkomen juist is met het oog op art. 21, volgens hetwelk de krachtens de artt. 18 en 19 verbeurd verklaarde exemplaren onder zekere voorwaarden aan den auteur of zijne regtverkrigenden worden afgegeven.»

WIJZIGINGSWET VAN 15 JANUARI 1886 (Stb. n°. 6).¹

[In het oorspronkelijk ontwerp dezer wet waren de artt. 349 *bis*, *ter* en *quater* niet voorgesteld. De invoeging was het gevolg van de hieronder medegedeelde gedachtenwisseling *over dit ontwerp*.]

Voorloopig verslag der Tweede Kamer.

Werd dezelfde maatregel [om de strafrechtelijke bepalingen in het Wetboek op te nemen] genomen ten aanzien der wet van dezelfde dagteekening [28 Juni 1881] (*Staatsblad* n°. 124) tot regeling van het auteursrecht, dan zouden de strafrechtelijke bepalingen der eenige wetten, waarin straf is gesteld op feiten, die als *misdriven* beschouwd worden, vervallen.

Memorie van Beantwoording.

Wat de wet op het auteursrecht betreft (*Staatsblad* n°. 124), komt het den ondergeteekende beter voor, den samenhang dezer wet niet te verbreken door er de strafbepalingen uit te lichten.

Eindverslag der Tweede Kamer.

Ook de strafbepalingen van de wet tot regeling van het auteursrecht kunnen, naar de meening der Commissie, thans gevoegelijk in het Strafwetboek worden opgenomen, ten gevolge waarvan deze wet in art. 14 der invoeringswet zoude behooren te vervallen. Zij acht het gewenscht, die bepalingen (art. 18, 19 en 20) onder Titel XXVI, Benadeeling van schuldeischers of rechthebbenden, te brengen na art. 349.

De nieuwe artikelen zouden dan kunnen luiden:

- I. Een artikel ongeveer gelijk aan art. 18 der genoemde wet, aldus luidende:

Alinea 1. »Hij die opzettelijk inbreuk maakt op eens anders auteursrecht, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste twee duizend gulden.»

Alinea 2, zooals die thans luidt, doch met weglating van de woorden: »ten behoeve van den Staat.» (Zie art. 35 Strafwetboek [Dl. I, blz. 361]).

- II. Een artikel, gelijk aan art.

19 dier wet, doch met weglating, in de eerste alinea, van de woorden: »ten minste vijf-tig cents en», en in de tweede alinea, van de woorden: »ten behoeve van den Staat.»

Verslag der Bijeenkomst van de Commissie van Rapporteurs met den Minister.

Wat aangaat de inlassching van de bestaande strafbepalingen . . . tegen inbreuk op het auteursrecht, ver-

¹ [Zie deel V bl. 80.]

- III. Een artikel, gelijk aan art. 20 dier wet, doch waarvan de aanhef zoude luiden: »De misdrijven in de beide voorgaande artikelen omschreven.»
- klarde de Minister zich geneigd met de voorstellen der Commissie mede te gaan, die ten doel hebben deze strafbepalingen uit de bijzondere wetten in het Wetboek van Strafrecht over te brengen.

N. G. O. 1886, ART. 5. Achter artikel 349 van voormeld Wetboek worden de volgende bepalingen ingevoegd:

Artikel 349*a*. Hij die opzettelijk enz. — art. 349 *bis*.

Artikel 349*b*. Hij die een werk enz. = art. 349 *ter*.

Artikel 349*c*. De misdrijven in enz. = art. 349 *quater*.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(28 October 1885.)

Amendement van de Commissie van Rapporteurs,

om in art. 5 te lezen: Artikel 349 *bis*.

Artikel 349 *ter*.

Artikel 349 *quater*.

Dit amendement werd ingediend met de volgende schriftelijke *toelichting*:

De Commissie acht het wenschelijk dat nieuwe artikelen, die hetzelfde nummer dragen als een ander artikel, onderscheiden worden op de wijze als zij thans voorstelt, omdat het geval zich kan voordoen, dat een artikel waaraan nieuwe artikelen onder letters *a*, *b*, *c* enz. worden toegevoegd, reeds onderverdeeld is in *a*, *b*, *c* enz.

[Dit amendement werd door de Regeering overgenomen en het artikel mitsdien aldus gewijzigd.]

TITEL XXVII.

Vernieling of beschadiging van goederen.

Memorie van Toelichting.

De uitvoerigheid waarmede dit leerstuk in den Code Pénal en in sommige latere wetgevingen is behandeld, heeft tot tal van bezwaren in de praktijk aanleiding gegeven. Hier heeft men onderscheid gemaakt naar gelang van de middelen waardoor de vernieling of beschadiging plaats heeft; dáár op grond van de drijfveren (wraakzucht, eigenbaat enz.) die den dader leiden; elders naar den aard der voorwerpen die vernield of beschadigd kunnen worden. De Code Pénal, die het laatste stelsel op den voorgrond plaatst, wijdt aan het misdrijf een groot aantal artikelen. Volledigheid werd daardoor echter niet bereikt, zooals o. a. blijkt uit de omstandigheid, dat voor eenige jaren hier te lande eene bijzondere wet moest worden vastgesteld om de bestraffing mogelijk te maken van vernieling ten opzichte van schepen gepleegd.

Opmerkelijk is hierbij de ook in het stelsel van den code niet te ontkennen theoretische fout, die men beging door in art. 479 n°. 1 onder de schuldigen aan »*contravention*» te rangschikken »*ceux qui hors les cas prévus depuis l'article 434 jusques et compris l'article 462 (lees 461) auront volontairement causé du dommage aux propriétés mobilières d'autrui*».

Boek II. Tit. XXVII. VERNIELING OF

Dat voorschrift werd in het ontwerp van den code niet aangetroffen en was ook, gelijk men erkende »sans précédent dans la législation intermédiaire”, waaraan de meeste bepalingen van het vierde boek zijn ontleend. Hoe men het begrip »contravention” ook opvatte, steeds is het bezwaarlijk een redelijken grond aan te voeren, waarom b. v. het doodden van een huisdier op het terrein van den eigenaar wanbedrijf zijn moet, doch overtreding zoo het feit elders, waar dan ook, wederregtelijk en opzettelijk wordt gepleegd.

Art. 350.

Hij die opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, vernielt, beschadigt, onbruikbaar maakt of wegmaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Gelijke straf wordt toegepast op hem die opzettelijk en wederrechtelijk een dier dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, doodt, beschadigt, onbruikbaar maakt of wegmaakt.

O. R. O. ART. 379. Hij die opzettelijk en wederregtelijk eenig goed dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, vernielt of beschadigt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Gelijke straf wordt toegepast op hem die opzettelijk en wederregtelijk een dier dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, dood of beschadigt.

O. R. O. ART. 380. Met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden wordt gestraft hij die een der in artikel 379 omschreven feiten pleegt ten opzichte van:

- 1°. voorwerpen aan eene eeredienst gewijd;
- 2°. voorwerpen van wetenschap, kunst of nijverheid die in voor het publiek toegankelijke verzamelingen worden bewaard of voorwerpen die op tentoonstellingen zijn bijeengebracht;
- 3°. gedenkteekenen op openbare plaatsen, in kerken of op begraafplaatsen opgericht;
- 4°. roerende goederen tot de dienst van spoorwegen behoorende.

O. R. O. ART. 381. Poging tot de in de artikelen 379 en 380 omschreven misdrijven is niet strafbaar.

Memorie van Toelichting.

Art. 379. Elke vernieling of beschadiging van goederen is strafbaar, mits:

- 1°. zij opzettelijk en wederregtelijk plaats hebbe;
- 2°. het goed geheel of ten deele aan een ander toebehoore.

De zamenvoeging der woorden opzettelijk en wederregtelijk is hier noodig. Vernieling die, zonder opzet gepleegd, niettemin aan iemands schuld te wijten is, valt buiten het gebied van het strafregt, ten ware de achteloosheid van den schuldige dezen onder het bereik brenge eener elders voorkomende strafbepaling; verg. de artt. 180, 182, 184 [171, 169, 167], 399 [O. R. O.]. Vernieling die wel opzettelijk doch niet

BESCHADIGING VAN GOEDEREN. Art. 350.

wederrechtelijk plaats heeft, b. v. door werping van goederen bij zeerampen, kan evenmin een strafbaar feit zijn.

De uitdrukking »eenig goed dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort» is in overeenstemming met die van de artt. 336, 344, 345 en 348 [310, 317, 318, en 321].

Het tweede lid van het artikel is noodig, omdat men bezwaarlijk van dieren, hoezeer uit den aard der zaak onder het begrip goederen vallende, de uitdrukking vernielen kan bezigen. Daarentegen moet het werkwoord beschadigen ook hier behouden blijven, vermits niet elke beschadiging van dieren, o. a. het afsnijden van paardenstaarten, eene verminking of verwonding is. Van verwonding afzonderlijk te gewagen is overbodig¹. Zij is begrepen onder de beschadiging, die met het in art. 272 [254] omschreven misdrijf kan concurreren.

Art. 380. Slechts ten aanzien van eenige weinige voorwerpen, die bijzondere bescherming verdienen, is de in art. 379 bedreigde straf ontoereikend. Deze zijn vermeld in dit artikel en in de artt. 382 en 383 [351 en 352]. Met betrekking tot de in dit artikel vermelde voorwerpen bestaat er geen reden om ook de poging tot beschadiging strafbaar te stellen. Wijders behoort de bijzondere bescherming van de voorwerpen, die in musea en bibliotheken bewaard worden, niet te worden beperkt (gelijk elders geschied is) tot openbare verzamelingen; zij moet worden uitgebreid tot alle voor het publiek toegankelijke verzamelingen, onverschillig wie daarvan eigenaar is.

Art. 381. Over de straffeloosheid der poging volgens dit artikel zie men de toelichting van B. I ad art. 56 [deel I bl. 430 en 431].

¹ In den Code Pénal bestond (artt. 452—455) eene leemte die, naar het gevoelen van sommigen, werd aangevuld door art. 30 Code Rural. Art. 3 van het in 1865 ingediend wetsontwerp tot intrekking der wetten van 6 October 1791 en 26 Ventôse an IV had hierop betrekking.

Rapport aan den Koning.

Advies van den Raad van State.

Art. 379. De vraag is gerezen, of het bloemenplukken van eens anders planten strafbaar zal zijn als misdrijf.

De vraag is niet zonder belang, omdat van de bedoeling van het strafwetboek op dit punt zal afhangen, of bij plaatselijke verordening het plukken van bloemen uit bloemperken, op openbare plaatsen eener gemeente aangelegd, zal kunnen worden verboden of niet.

De Raad van State vraagt, of het bloemen plukken van eens anders planten strafbaar zal zijn als misdrijf.

Eene uitzondering is ten aanzien van bloemen niet gemaakt, en grond voor dergelijke uitzondering bestaat niet, te minder omdat onder bloemen ook die van hoogst zeldzame en kostbare gewassen kunnen gerangschikt worden. Worden ze geplukt met het oogmerk om zich deze wederrechtelijk toe te eigenen, er is diefstal; is het opzet gerigt op de vernieling of beschadiging der planten, het feit valt onder dit artikel.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Artt. 379—383. De Memorie van Toelichting (ad art. 380) zegt dat slechts voor weinige voorwerpen, die bijzondere bescherming verdienen, de in art. 379 bedreigde straf ontoereikend is; namelijk voor die vermeld in

de artt. 380, 382 [351] en 383 [352]. De vraag werd geopperd of deze bijzondere bescherming consequent is in een stelsel dat de onderscheiding van den Code Pénal naar den aard der voorwerpen, als onpraktisch en willekeurig verwerpt? (Zie Memorie van Toelichting, op dezen Titel, in 't algemeen [hiervoor bl. 35 en 36]). De Commissie meende die vraag, althans wat aangaat de voorwerpen in art. 380 vermeld, ontkennend te moeten beantwoorden. Krachtens art. 379 zullen feiten gestraft moeten worden van zeer ernstigen aard die, wat de drijfveeren betreft, even misdadig en wat de gevolgen betreft even gevaarlijk kunnen zijn als de feiten bedoeld in art. 380. Men denke bijv. aan de vernieling van een oogst, van een aanzienlijk bedrag aan effecten, van koopmansboeken, aan de opzettelijke vermindering van kostbare dieren uit nijd of boosaardigheid. Het maximum van art. 379 zal dus naar het oordeel der Commissie aanzienlijk moeten worden verhoogd en gebragt op drie jaren. Art. 380 kan echter in dat geval zonder bezwaar vervallen.

De artt. 382 en 383 zou de Commissie willen behouden met verhooging der maxima op vier jaren en vier jaren en zes maanden. Voor het behoud van art. 382 geldt het argument dat het misdrijf een ander karakter aanneemt, omdat het niet tegen bijzondere personen maar tegen de maatschappij wordt bedreven. Voor het behoud van art. 383 pleit meer nog dan het argument der Regering (zie Memorie van Toelichting, hierachter bl. 42) dat de waarde van schepen en gebouwen zooveel grooter is, de omstandigheid dat de aard van het vernielde voorwerp het misdrijf gevaarlijker maakt. — Eene minderheid der Commissie was echter van oordeel dat deze consideratiën niet overwegend zijn, en dat bijv. de vernieling van een oogst even schadelijk of nog schadelijker kan zijn dan die van een gebouw of van een vaartuig, en even groote of nog grooter nadeelen voor de maatschappij kan na zich slepen dan de beschadiging van een der voorwerpen van art. 382. Zij zou dus de redactie van art. 379 met het oog op de werken in art. 382 bedoeld eenigzins willen wijzigen en dat artikel benevens art. 383 met art. 380 willen weglaten.

Niemand beweert dat bij diefstal de aard en de waarde der weggenomen goederen geheel onverschillig zouden zijn. Alleen dit wordt beweerd dat bij dit misdrijf de waardeering van aard en waarde aan den rechter kan worden overgelaten, terwijl de wet zich bepale tot de domineerende nuanceering naar de wijze van uitvoering en de grootere moeilijkheid zich tegen het feit te waarborgen. Plaatst men zich nu op een abstract standpunt, dan zou men kunnen beweren dat bij zaakbeschadiging hetzelfde geldt. Anders echter wanneer men rekening houdt met de feiten. Dat men inbreekt etc. om te vernielen is min gebruikelijk.

In art. 379 wordt de straf met het oog op den zwaarsten vorm van het misdrijf gebragt op twee jaren.

Art. 379. *verniet of beschadigt*. De Commissie zou hier in de eerste plaats bij willen voegen: *onbruikbaar maakt*, even als in art. 382. Men kan ook ten opzichte van de hier bedoelde voorwerpen beschadigen zonder nog onbruikbaar te maken, maar ook onbruikbaar maken zonder te beschadigen, immers het goed onbruikbaar maken voor zijne bestemming. Voorts verdient vermeld te worden *wegmaakt*, dat met de andere feiten op eene lijn staat en toch er niet altijd onder begrepen is; men denke bijv. aan het

laten vliegen van kostbare vogels. Eindelijk geeft de Commissie in overweging in het eerste lid op te nemen: *doodt*. Het tweede lid zou dan kunnen vervallen. Dieren behooren immers ook tot de goederen die aan iemand toebehooren.

Bij de invoering van dit wetboek vervalt art. 454 C. P. Is die bepaling met het oog op art. 51 [41] overbodig geworden?

In het artikel zijn ingevoegd: »onbruikbaar maakt of wegmaakt.” In het eerste lid het woord »*doodt*” op te nemen is volstrekt onmogelijk; *goederen* worden nu eenmaal niet *gedood*.

Art. 454 Code Pénal wordt overbodig door dezen Titel maar *niet* door art. 51. In art. 454, evenals in art. 453 Code Pénal, is juist sprake van dooden »*sans nécessité*”. Bestaat er noodzakelijkheid, dan zal, onder het nieuwe wetboek, hetzij art. 50 [40], hetzij (bij aanhitsing) art. 51 kunnen worden ingeroepen.

Art. 380. *Blijft het artikel behouden, dan zou eene algemeene bepaling boven de limitatieve en altijd eenigzins willekeurige opsomming van het ontwerp te verkiezen zijn. Men zou dan kunnen lezen: »Met enz. ten opzichte van goed dat aan de openbare trouw is overgelaten.”*

Art. 380 kan, wegens de strafverhooging in art. 379, vervallen.

Art. 381. Het artikel behoort, naar het gevoelen der Commissie, te vervallen. Men kan zich menig geval denken waarin het zeer wenschelijk is ook de poging te straffen.

Het artikel is vervallen.

G. O. ART. 349 = art. 350 van het Wetboek.

Art. 351.

Hij die spoorweg- of telegraafwerken, werken dienende tot waterkeering of waterloozing, gas- of waterleidingen of riolen, voor zoover deze werken, leidingen of riolen ten algemeenen nutte gebezigd worden, opzettelijk en wederrechtelijk vernielt, beschadigt of onbruikbaar maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

O. R. O. ART. 382. Hij die spoorweg- of telegraafwerken, werken dienende tot waterkeering of waterlossing, gas- of waterleidingen of riolen, voorzoover deze werken, leidingen of riolen ten openbaren nutte gebezigd worden, opzettelijk en wederrechtelijk vernielt, beschadigt of onbruikbaar maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Memorie van Toelichting.

De verbinding dezer bepaling met die van art. 380, gelijk zij in de meeste wetboeken wordt aangetroffen, verdient afkeuring. Strengere strafbedreiging is noodig tot wering van het beschadigen van sommige hier vermelde ten openbaren nutte aangelegde werken. Ontbreekt dit karakter van openbaar nut aan het werk, het algemeene voorschrift van art. 379 of 380 [350] mag toereikend geacht worden.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

[Vgl. bij art. 350, hiervoor bl. 37, 38 en 39 over artt. 879—883.]

Is het genoegzaam duidelijk wat bedoeld wordt met spoorweg-, telegraaf- of andere hier genoemde *werken*? Behooren daartoe bijv. excentrieken, signaalpalen, wachterswoningen?

Zonder twijfel behooren excentrieken, signaalpalen en wachterswoningen tot de hierbedoelde werken.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

waterlossing. De gewone term is *waterloozing*. *Waterlossing*, ofschoon in gewestelijke spraak niet onbekend, klinkt toch vreemd en is niet aan te bevelen, omdat men gewoonlijk zegt *water loozen* niet *-lossen*.

G. O. ART. 350 = art. 351 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer VAN DE WERK: Het is te verwachten dat in onze groote steden, in navolging van Amerika, alwaar dit zeer algemeen is, de telephoon eene groote rol zal gaan vervullen.

De werken hiervoor aan te leggen zullen alsdan niet even als de telegraafwerken door dit artikel worden beschermd, hetgeen toch zeer wenschelijk zoude zijn.

Ik zou daarom de Regering in overweging willen geven die werken bij dit artikel alsnog op te nemen. Mogt de Minister daartoe niet geneigd zijn omdat hij van meening is, evenals onlangs zijn ambtgenoot van Waterstaat heeft te kennen gegeven¹, dat de telephoon is een species van den telegraaf, dan zal het toch zeer wenschelijk zijn dat hij dit alsnog verklare, daar toch de opvatting van den Minister van Waterstaat op de latere explicatie van deze wet van geen invloed zal zijn.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Ook ik ben van oordeel dat ook de telephoon onder de omschrijving „telegraafwerken” valt.

Aangenomen echter dat het anders ware, dan zou op den telephoon toch nog altijd art. 349 [350] van toepassing wezen, want daar wordt elke opzettelijke zaakbeschadiging strafbaar gesteld.

¹ Aldus ook aangenomen bij K. B. van 27 Januari 1881 (*Stb.* n°. 22).

Verslag van de Eerste Kamer.**Antwoord der Regeering.**

Eenige leden waren getroffen door het laag maximum tegen dit misdrijf bedreigd. Zij zagen hier eene minder gelukkige toepassing van den regel, dat het minimum der tuchthuisstraf voortaan wordt vervangen door drie jaren gevangenisstraf. (Men vergelijkte hetgeen in de *algemeene beschouwingen* over Titel II van het Eerste Boek [zie deel I bl. 247 volg.] gezegd is over de verhouding tusschen de afzonderlijke opsluiting en de gemeenschap.)

Men gelieve te bedenken dat in ernstige gevallen concursus bestaat met Titel VII. De straf van art. 351 is ruimschoots zwaar genoeg.

Art. 351bis.

Hij aan wiens schuld te wijten is dat eenig in het vorig artikel bedoeld werk vernield, beschadigd of onbruikbaar gemaakt wordt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd gulden.

[Dit art. werd hier ingevoegd bij de wet van 15 Jan. 1886 (Stbl. n°. 6)¹. In het oorspronkelijk ontwerp dier wet was dit niet voorgesteld.]

Memorie van Beantwoording.

Art. 5 (*nieuw*) sluit zich aan bij het voorstel tot wijziging van de wet van 7 Maart 1852 (*Stb.* n°. 48) tot regeling der gemeenschap door electromagnetische telegrafen (Gedrukte stukken 18)...

De strafbaarstelling van beschadiging van onderzeesche telegraafkabels buiten de territoriale wateren door opzet of schuldige nalatigheid, een rechtstreeksch uitvloeisel van de internationale overeenkomst tot bescherming van onderzeesche telegraafkabels, zal worden opgenomen in een speciale wet, strekkende tot uitvoering dier overeenkomst en behoort, naar het oordeel der Regeering, ook in de speciale wet te blijven.

G. O. 1886, ART. 5. Aan artikel 351 van voormeld wetboek wordt de volgende bepaling toegevoegd:

»Hij aan wiens schuld te wijten is dat telegraafwerken, in het eerste lid van dit artikel bedoeld, vernield, beschadigd of onbruikbaar gemaakt worden, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd gulden.»

Eindverslag der Tweede Kamer.

De toevoeging aan art. 351 komt aan de Commissie onaannemelijk voor, daar zij geheel in strijd is met het stelsel van het wetboek, dat culpose zaakbeschadiging niet kent. Het is daarenboven moeilijk met het stelsel van dit artikel overeen te brengen, dat terwijl ten aanzien van al de werken, in de eerste alinea genoemd, voor de strafbaarheid der vernieling, beschadiging of onbruikbaarmaking het bestaan van opzet wordt gevorderd, alleen ten opzichte van de telegraafwerken de aanwezigheid van schuld voldoende wordt geacht.

De Commissie merkt op dat na de intrekking van het wetsontwerp tot wijziging van de wet tot regeling der gemeenschap door electro-magnetische telegrafen van 7 Maart 1852 (*Staatsblad* n°. 48) deze toevoeging zal kunnen vervallen.

Verslag der Bijeenkomst van de Commissie van Rapporteurs met den Minister.

De Minister achtte het rationeel dat, waar men in exterritoriale wateren een feit zal straffen, gelijk door de internationale overeenkomst tot bescherming van onderzeesche telegraafkabels zal geschieden, datzelfde feit ook binnen het Rijk zelf strafbaar worde gesteld.

De Commissie vroeg van hare zijde of het aangaat, van alle werken in art. 351 genoemd alleen ten aanzien der telegraafwerken vernieling enz. die aan strafbare schuld is te wijten, onder de strafbare feiten op te nemen.

Eene andere vraag zoude het zijn, of wellicht niet vernieling enz. door schuld van *al* deze werken van openbaar nut in een afzonderlijk artikel strafbaar gesteld zoude behooren te worden. Wel zouden veelal beschadigingen van dezen aard

kunnen gebracht worden onder art. 424, maar de daar bedreigde straf staat niet in verhouding tot het algemeen belang, dat bij den onbeschadigden en bruikbaren staat dezer werken betrokken is. De Commissie beval daarom ten slotte dit punt ter nadere overweging bij de Regeering aan.

¹ [Zie deel V bl. 82.]

N. G. O. 1886, ART. 6. Achter artikel 351 van voormeld Wetboek wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 351a. Hij aan wiens schuld enz. = art. 351bis.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(28 October 1885.)

Amendement van de Commissie van Rapporteurs,

om in artikel 6 te lezen: Artikel 351 bis. (Vgl. de toelichting bij art. 349 bis, enz., hiervoor bl. 85).

[Dit amendement werd door de Regeering overgenomen en het artikel mitsdien aldus gewijzigd.]

Art. 352.

Hij die opzettelijk en wederrechtelijk eenig gebouw of vaartuig dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, vernielt of onbruikbaar maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

O. R. O. ART. 383. Hij die eenig gebouw of vaartuig dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, opzettelijk en wederrechtelijk vernielt of onbruikbaar maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Memorie van Toelichting.

Ook dan wanneer van de opzettelijke en wederrechtelijke vernieling of onbruikbaarmaking van een gebouw of vaartuig geen gemeen gevaar voor personen of goederen te duchten is (artt. 179 en 181 [170 en 168]) en daarbij het bedriegelijk oogmerk van art. 356 [328] ontbreekt, moet zij, om de waarde die het gebouw of vaartuig in den regel heeft, zwaarder gestraft worden dan eenig ander in dezen titel omschreven feit. Die zwaardere qualificatie moet echter niet van toepassing zijn op elke beschadiging, maar alleen op die waardoor het beschadigde goed onbruikbaar wordt voor zijne bestemming.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

[Vgl. bij art. 350, hiervoor bl. 37, 38 en 39 over artt. 379—383.]

Hij die het feit pleegt moet, om strafwaardig te zijn, weten dat het gebouw of vaartuig geheel of ten deele aan een ander toebehoort. Men leze daarom: »Hij die opzettelijk en wederrechtelijk eenig gebouw'' enz.

Aan de opmerking is voldaan.

G. O. ART. 351 = art. 352 van het Wetboek.

Art. 353.

De bepaling van artikel 316 is op de in dezen titel omschreven misdrijven van toepassing.

Art. 354.

Indien een der in dezen titel omschreven misdrijven door twee of meer vereenigde personen gepleegd wordt, kan de straf met een derde worden verhoogd.

O. R. O. Art. 384. De bepaling van artikel 343 is op de in dezen titel omschreven misdrijven van toepassing.

O. R. O. Art. 385. Indien een der in dezen titel omschreven misdrijven door twee of meer personen gepleegd wordt, kan de straf met een derde worden verhoogd.

Memorie van Toelichting.

De beide laatste bepalingen van dezen titel slaan terug op alle daarin vermelde misdrijven. De beschadiging van goederen door personen, die wegens diefstal derzelfde voorwerpen niet strafbaar zijn, behoort evenmin gestraft te worden, ten ware door die beschadiging gemeen gevaar mogt ontstaan. Daarentegen is de samenwerking van twee of meer personen eene omstandigheid, die tot strafverzwaring aanleiding moet geven. Er bestaat geen voldoende grond om, met de wetgevers van Hessen en Baden, hier ook van braak en inbraak te spreken, noch ook om, op het voetspoor van den beijerschen wetgever, het geval van zamenrotting bijzonder te vermelden of om, met den Code Pénal Belge, van »violences, voies de fait et menaces», te gewagen. In alle deze gevallen neemt het misdrijf een geheel ander karakter aan en zal het meestal vallen in de termen van art. 154 [141].

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 385. Dit artikel moet in het stelsel der Commissie ten opzichte der verzwarende omstandigheden, bij diefstal ontwikkeld, vervallen. Ook hier maakt de vereeniging van twee of meer personen het feit niet uit haar aard gevaarlijker of misdadiger. — Eene minderheid was ook hier van een ander gevoelen.

Evenals bij diefstal behoort deze verzwarende omstandigheid, omdat zij feitelijk veel voorkomt en inderdaad zeer verzwarend is, behouden te blijven. Het geval grenst aan dat van art. 154 [141].

G. O. Artt. 352 en 353 = artt. 353 en 354 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer VAN DE WERK: Art. 352 [353] acht ik bedenkelijk. Bij art. 316 is aangenomen dat er geen diefstal door den eenen echtgenoot ten nadeele van den anderen echtgenoot kan plaats hebben en dat diefstal door enkele, bij name genoemde familieleden, ten nadeele van een familielid gepleegd, slechts op klagte mag vervolgd worden.

Te regt is deze regel ook nog bij eenige andere misdrijven aangenomen.

Bij ons artikel is die bepaling ook uitgebreid tot het misdrijf van vernieling of beschadiging van eens anders goederen.

Hiertegen zoude ik geen bezwaar hebben, indien het hier enkel en alleen betrof

het beschermen van eens anders eigendom, maar bij art. 350 [351] worden ook gestraft handelingen gepleegd ten nadeele van het publiek belang. De Memorie van Toelichting zegt: „strengere strafbedreiging is noodig tot wering van het beschadigen van sommige hier vermelde ten openbaren nutte aangewezen werken.” Door dit karakter, gegeven aan de misdrijven van art. 350 [351], moest art. 316 daarop niet van toepassing worden verklaard.

Wanneer iemand de gasbuizen vernietigt van eene particuliere, maar ten algemeenen gebruikte bestemde gasfabriek, dan benadeelt hij wel is waar den eigenaar van de fabriek, maar pleegt hij evenzeer eene handeling tegen de openbare orde, eene handeling ten nadeele van eene geheele gemeente.

Dit misdrijf moest niet ongestraft blijven als de eigenaar der fabriek geene klagte indient, omdat hij het lid zijner familie, dat dit strafbaar feit pleegde, wil sparen.

Hetzelfde wat ik gezegd heb over gasfabrieken kan gelden voor eene particuliere telegraaph-, telephoon- en waterleidingmaatschappij.

Het vervallen van art. 352 [353] zou geen groot bezwaar opleveren. In de gevallen waarin bij eenvoudige vernieling van goederen vervolging, op grond van den graad van bloedverwantschap van den dader en den benadeelde, niet wenschelijk is, zou het publiek ministerie toch wel niet vervolgen.

Bij valscheid door een zoon ten nadeele van zijn vader, zal dat officie zich ook wel onthouden, indien enkel benadeeling van den vader het doel en het gevolg der valscheid was, al is te dier zake de gunstige bepaling van art. 316 niet van toepassing verklaard.

Echter zou art. 352 [353] niet eens behoeven te vervallen, maar men zou art. 350 [351] daaraan kunnen onttrekken.

Ik vertrouw dat tegen dit laatste van de zijde der Regeering wel geen bezwaar zal bestaan.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Ik geloof dat de geachte afgevaardigde zich vergist.

Wij hebben in den geheelen XXVIIsten Titel te doen met een misdrijf tegen de eigendommen. Hetzelfde beginsel dat den wetgever geleid heeft tot de opneming van art. 316 in den Titel „*Diefstal*” doet dus ook hier zijn regt gelden.

Zeker, ook het publiek belang kan bij zaakbeschadiging betrokken zijn, is dat bij diefstal het geval niet? Is er daarentegen een gemeen *gevaar* door de zaakbeschadiging in het leven geroepen, dan zijn de bepalingen van Titel VII van toepassing, en dan blijft de exceptie van art. 316 buiten aanmerking. Als in art. 350 [351] gesproken wordt van het vernielen van spoorwegwerken, dan spreekt het toch wel van zelf dat het artikel alleen wordt toegepast wanneer er *geen* gemeen gevaar is ontstaan; immers zoodra de veiligheid van het verkeer in gevaar wordt gebragt, valt de schuldige onder de zwaardere bepalingen van Titel VII.

Nu heeft de geachte afgevaardigde met groot beleid een casus aangehaald, die niet onder Titel VII te brengen is. Hij stelde namelijk het geval, dat de zoon van den eigenaar van een gasfabriek goed zou vinden om de gasbuizen af te snijden, ten gevolge waarvan de stad in duisternis wordt gedompeld. Is het werkelijk eene lacune dat de wet in dit geval niet voorziet? Mag ik dan den heer van de Werk vragen, wat hij verlangt te doen wanneer de eigenaar der fabriek zelf dat feit pleegt? En als tegen den eigenaar der fabriek zelven geen straf bedreigd is, waarom dan tegen zijn zoon? De daad van den zoon verschilt van die van den vader alleen in zoover hij tevens inbreuk maakt op het eigendomsregt van den vader. Maar dit meerdere komt krachtens het beginsel van artikel 316 niet in aanmerking.

Indien de heer van de Werk de wet hier niet streng genoeg vindt, dan had hij bij de behandeling van Titel VII moeten voorstellen van het feit een gemeengevaarlijk misdrijf te maken.

O. R. O. TITEL XXVIII. *Inbreuken op het regt van toeëigening.*

O. R. O. ART. 386. Hij die aan niemand toebehoorende dieren bemagtigt of aan niemand toebehoorende eijeren raapt, wetende dat hij daardoor inbreuk maakt op eens anders regt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie weken of geldboete van ten hoogste zestig gulden.

Indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen twee jaren zijn verlopen sedert de schuldige wegens dit misdrijf onherroepelijk is veroordeeld, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes weken.

De bepaling van artikel 343 is op dit misdrijf van toepassing.

Memorie van Toelichting.

De regeling der uitoefening van jagt en visscherij in het algemeen, het stellen van voorschriften ter bescherming van den wildstand, de vischtoelt en vischvangst blijft overgelaten aan de bijzondere wet.

Weigering of verhindering van het onderzoek, bedoeld in art. 27, laatste lid, der wet van 13 Junij 1857 (*Staatsblad* n°. 87), valt onder het bereik van art. 199 of art. 206 van het ontwerp [184].

Hier, in dezen titel, wordt als zelfstandig misdrijf gekenmerkt de opzettelijke schending van het regt van toeëigening, erkend in art. 641 B. W. in verband met de artt. 2, eerste lid, 21a, 22, tweede lid, en 28 van genoemde wet.

De bemagtiging van eene aan niemand toebehoorende zaak kan niet vallen onder het begrip van diefstal, maar het regt van toeëigening moet, evenals het regt van eigendom, door de strafwet worden beschermd, en hij die opzettelijk inbreuk maakt op dat regt, pleegt een misdrijf dat, ofschoon minder zwaar strafbaar dan de opzettelijke inbreuken op het eigendomsregt, niet langer gelijk mag worden gesteld met de eigenlijke jagt- en visscherij-overtredingen.

Deze beschouwing der zaak brengt onder anderen mede dat niet langer, met art. 39, derde lid, der wet van 1857, de regtsvervolging kan worden voorkomen of gestuit door eene verklaring van den eigenaar of regthebbende, dat hij deze niet verlangt. Evenmin wordt eene klagte gevorderd als voorwaarde der vervolging van dit misdrijf. De eenige grond dien het ontwerp voor klagtdelicten erkent, is hier niet aanwezig, en zoodra de schending van eenig vermogensregt als zóó storend voor de openbare orde wordt aangemerkt, dat men haar onder de misdrijven rangschikt, kan — behoudens toepassing van het zeer bijzondere art. 343 [316] — de strafvervolging niet afhankelijk worden gesteld van het goedgeunden des benadeelden. Bovendien zoude het onmiddellijk constateren van het misdrijf bij betrapping op heeterdaad, hier, wil men eene vruchtbare vervolging, hoogst noodzakelijk, in al die gevallen waarin die betrapping plaats heeft buiten tegenwoordigheid van den eigenaar of regthebbende, onmogelijk zijn, als eene klagte tot vereischte werd gesteld voor de tusschenkomst van de openbare magt.

Art. 386. Aan niemand toebehoorende dieren bemagtigt of aan niemand toebehoorende eijeren raapt. Het woord jagen kan hier niet gebezigd worden, daar art. 15 der jagtwet onder jagen alleen verstaat de uitoefening van een in de wet aangewezen, geoorloofd jagtbedrijf. De thans gekozen uitdrukking omvat ook het in de artt. 21e en 28 der

jagtwet vermelde vangen van lijsters, vossen enz. voorzoover de dader opzettelijk inbreuk maakt op eens anders regt van toeëigening.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De Commissie acht het wenschelijk dezen titel niet te behouden. Men regelt hier eene zaak die eigenaardig in de jagtwet te huis behoort. Waarom zal men dit eene punt hier behandelen, terwijl men andere feiten die evenzeer inbreuken op eens anders regt vormen, overlaat aan de bijzondere wet? Welk zal daarbij het verband zijn tusschen dit artikel en andere bepalingen der jagtwet? Daarenboven behoort het feit veeleer tot de overtredingen, waaronder het dan ook in het ontwerp der Staatscommissie werd gerangschikt. Het wordt zonder uitdrukkelijke wetsbepaling nimmer als regtschennis gevoeld. De regeling blijve daarom liever aan de speciale wet voorbehouden.

Art. 386. Op de gronden in de Memorie van Toelichting vermeld, is de Commissie van oordeel dat, mogt het artikel behouden blijven, het misdrijf geen klagdelyc behoort te zijn. Zij is echter niet met de Regering eens dat ook de rechtsvervolgving niet langer met art. 39 derde lid der wet van 1857 moet kunnen worden voorgekomen of gestuit door eene verklaring van den eigenaar of regthebbende, dat hij deze niet verlangt. Het moge *consequent* zijn de stuiting niet toe te laten omdat het feit een inbreuk maakt op een vermogensregt, deze *consequentie* is onpraktisch en onnoodig. Het feit is niet zóó storend voor de openbare orde dat hier de tusschenkomst der particulieren, die de gepleegde krenking van hunne regten zouden willen over het hoofd zien, moet worden geweerd.

wetende dat — zegt. Wil men het feit strafbaar stellen dan is deze beperking niet wenschelijk. Dikwijls wordt vergunning gegeven door hem die slechts een vermeend regt heeft, en de overtreder zou in quaestieuse gevallen met grond kunnen beweren, dat hij niet wist inbreuk te maken op het regt van een ander. Men zou daarom met weglating dezer zinsnede beter lezen: »Hij die wederregtelijk enz.»

drie weken. Waarom is, terwijl dit wetboek over het algemeen lichtere straffen bedreigt, hier eene belangrijke strafverhooging van de bepaling der jagtwet aangenomen?

De Minister vereenigt zich met de conclusie der Commissie en laat den Titel vervallen.

[Deze titel XXVIII van het O. R. O. is alzoo in het G. O. VERVALLEN.]

TITEL XXVIII.

Ambtsmisdrijven.

[In het O. R. O. was dit Titel XXX.]

Memorie van Toelichting.

Eene bepaling van het begrip, dat door het woord *ambtenaar* wordt aangeduid, is in het strafwetboek niet op hare plaats; de gronden waarom

zij noch hier noch elders in het ontwerp wordt aangetroffen, zijn in de algemeene toelichting van T. IX B. I [deel I bl. 526] en in de aantekening op art. 91 [84] aangegeven.

Algemeene bepalingen omtrent misdrijven, door ambtenaren in de uitoefening hunner bediening gepleegd, worden reeds in de artt. 6 en 54 [44] aangetroffen.

Wat den omvang van dezen titel betreft, zij in het algemeen opgemerkt, dat de beteugeling van verkeerde handelingen en verzuimen, door ambtenaren in de uitoefening hunner bediening gepleegd, slechts ten deele behoort tot het gebied der strafwetgeving. Voor een goed deel is zij overgelaten aan de discipline en tucht, die krachtens bijzondere wetten en verordeningen wordt uitgeoefend.

Aan de toelichting der bijzondere bepalingen moge nog voorafgaan de volgende beschouwing, die geacht kan worden aan vele harer gemeen te zijn.

De krachtige steun dien de wet in het algemeen en in het bijzonder de strafwet aan het openbaar gezag verleent, de strafbepalingen op verzet tegen of ongehoorzaamheid aan dat gezag, waar het op regtmatige wijze werkzaam is, de talrijke middelen, ook van geweld, waarover het te beschikken heeft om de nakoming zijner bevelen te waarborgen, geven aan dat gezag een overwigt, aan die bevelen eene dwingende kracht welke, in het belang der maatschappelijke orde en veiligheid onmisbaar, nogtans de regten der individuen op bedenkelijke wijze in gevaar zou brengen, wanneer de wet niet tevens krachtige waarborgen tegen misbruik gaf. Hoe wenschelijker het is het denkbeeld steeds algemeener te doen worden dat het openbaar gezag, in het belang van allen uitgeoefend, op de medewerking en gehoorzaamheid van allen regt heeft, des te noodzakelijker is het tevens hen, die met het gezag bekleed zijn, de grenzen te doen eerbiedigen binnen welke zij het hebben uit te oefenen, alle misbruik van dat gezag door gestrenge repressie te keer te gaan. De talrijke bepalingen, in den achtsten titel en elders opgenomen met het doel om eerbied en gehoorzaamheid aan de wet en de wettelijk gestelde magten te verzekeren, vinden dus haren terugslag in dezen titel, die een aanzienlijke plaats inruimt aan bepalingen, die ten doel hebben eerbied voor de wet, eerbiediging van de regten van bijzondere personen, bij de organen van het openbaar gezag te verzekeren.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De Titel is volgens het oordeel der Commissie veel te uitgebreid. Ambtsmisdrijven moeten beperkt worden tot die, welke *alleen* door een ambtenaar gepleegd kunnen worden. Bij andere misdrijven is geen grond tot afzonderlijke bepalingen. De bijzondere betrekking van den ambtenaar tot het object van het misdrijf maakt wel is waar dikwijls eene verzwarende omstandigheid uit, maar in die gevallen is het beter en regelmatiger de strafverzwaring bij de artikelen op te nemen, of wel, hetgeen nog eenvoudiger ware, de algemeene bepaling van art. 54 [44] zoodanig te redigeren, dat afzonderlijke herhaling bij de artikelen overbodig werd. Immers voor de medepligtigen zijn de gewone maxima voldoende, en behoeft, ten einde *hen* hooger te kunnen straffen, het misdrijf, door den ambtenaar gepleegd, niet tot delictum sui generis te worden verheven. Eene wijziging van redactie van art. 54 [44] is noodig om tweeërlei reden, waarover men zie ad art. 54 [deel I bl. 411].

Ook nog om eene andere reden meent de Commissie dat de titel te uitgebreid is. Volkomen te regt zegt de Memorie van Toelichting, dat de beteugeling van verkeerde handelingen en verzuimen, door ambtenaren in de uitoefening hunner bediening gepleegd, slechts ten deele behoort tot het gebied der strafwetgeving. Volgens de Commissie is echter in het ontwerp nog te veel tot dat gebied gebracht en behoort nog meer te worden overgelaten aan de tucht, die krachtens bijzondere wetten en verordeningen wordt uitgeoefend. Bij onderscheidene artikelen, in het bijzonder die welke culpose delicten behelzen, is de zonde van de ambtenaar meestal alleen onwetendheid. Des noods verleene men voor deze feiten ontslag uit het ambt, maar *in geen geval* is het noodig den nalatige voor den strafregter te brengen.

Omtrent het begrip »ambtsmisdrif» heerscht nog altijd groote onzekerheid. Dat begrip heeft zich historisch ontwikkeld en wel onder omstandigheden die onbevange toetsing aan theorie weinig begunstigen.

Dezelfde grond, die in Duitschland tot buitensporige uitbreiding leidde, behoort ons te nopen tot beperking. Het Pruisische wetboek had een groote lijst; men meende die geheel in het Duitse wetboek te moeten opnemen o. a. omdat het anders den schijn zou hebben alsof de niet-Pruisische beambten geen gestrenge tucht zouden kunnen verdragen. Hier te lande bestaat die grond niet. De Code Pénal, hoewel in deze materie weinig systematisch, was vrij sober en de ervaring heeft niet geleerd dat onze ambtenaren alleen door strafbedreiging tot hun plicht gebracht worden. Het Nederlandsche volkskarakter brengt mede dat strafdwang niet zelden het omgekeerde bewerkt van 't geen er mede beoogd wordt. Geen beter middel bijv. om de academische lessen vroeg te doen eindigen en laat te doen beginnen, dan, gelijk art. 392 [O. R. O.] bepaalt, den hoogleeraar die opzettelijk ééne enkele les verzuimt, voor zes maanden naar de gevangenis te zenden.

Het is niet te ontkennen dat de wetenschap zich in onze dagen beweegt in dezelfde richting waarin ook de Commissie wenscht gehandeld te zien — beperking der ambtsmisdriften tot de zoogenaamde *zuivere*. — Zooveel maar eenigzins mogelijk, wil de Minister den titel in dien zin vereenvoudigen. Hij merkt echter op dat de tijd nog niet gekomen is om *alle* zoogenaamde gemengde misdrijven uit den Titel te verbannen. Ook dan als een misdrif *ook* door een *niet*-ambtenaar *kan* gepleegd worden (z. g. gemengd ambtsmisdrif), kan het toch aan de ambtsbetrekking een (ook *objectief*) geheel bijzonder karakter ontleenen; verduistering van kas bijv. is, ook objectief, een *ander* misdrif, dan verduistering in 't algemeen. Dergelijke feiten aan het *jus commune* en art. 54 [44] over te laten, ware een niet gerechtvaardigd privilegie voor de medeplichtigen op wie de objectief verzwaarde strafbaarheid wel degelijk mede behoort te drukken.

De Minister beroept zich hier op de Commissie zelve, die geen bezwaar maakt tegen de opneming der artt. 349, 350, 440 en 462 [322, 323, 386 en 407] die men, op haar standpunt, ook zou moeten schrappen.

Dat overigens de zoogenaamde gemengde ambtsmisdriften in den 30sten [nu 28sten] titel vereenigd en niet door het gansche 2de Boek

verstrooid zijn, is het natuurlijk gevolg van de omstandigheid dat voor de ambtsmisdrijven in 't algemeen toch een bijzondere titel bestaan moet en zal, practisch, in geen geval schaden.

De begrippen »zuiver» en »gemengd» zijn zelve nog niet genoeg gezuiverd. De Commissie bijv. ziet in de ambtsverduistering een *gemengd* misdrijf. Is dit zoo zeker? Het is waar, ook de niet-ambtenaar kan »verduisteren». Kan hij echter ook *de kas* verduisteren die hij *als ambtenaar* onder zich heeft? De Minister beweert waarlijk niet dat hij door *deze* opmerking het vraagstuk oplost. Hij wil alleen constateren dat de door de Commissie aanbevolen solutie niet zoo eenvoudig is als zij schijnt en dat alles afhangt van de opvatting van 't geen al of niet tot het wezen van het misdrijf behoort, al of niet zijn objectief karakter wijzigt.

Art. 355.

Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, met of zonder ontzetting van het in artikel 28 n°. 3 vermelde recht, worden gestraft de hoofden van ministerieele departementen:

- 1°. die hunne medeonderteekening verleenen aan koninklijke besluiten of koninklijke beschikkingen, wetende dat daardoor de grondwet of andere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den staat of van zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen worden geschonden;
- 2°. die uitvoering geven aan koninklijke besluiten of koninklijke beschikkingen, wetende dat deze niet van de vereischte medeonderteekening van een der hoofden van de ministerieele departementen zijn voorzien;
- 3°. die beschikkingen nemen of bevelen geven of bestaande beschikkingen of bevelen handhaven, wetende dat daardoor de grondwet of andere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den staat of van zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen worden geschonden;
- 4°. die opzettelijk nalaten uitvoering te geven aan de bepalingen der grondwet of andere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den staat of van zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen, voor zover die uitvoering wegens den aard des onderwerps tot hunne ministerieele departementen behoort of uitdrukkelijk hun is opgedragen.

Art. 356.

Met hechtenis van ten hoogste zes maanden worden gestraft de hoofden van ministerieele departementen aan wier grove schuld te wijten is dat de in artikel 355, n°. 4 omschreven uitvoering wordt nagelaten.

O. R. O. ART. 389. Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren , met of zonder ontzetting van het in artikel 36 n°. 3 vermelde regt, worden gestraft de hoofden van ministeriële departementen :

- 1°. die hunne mede-onderteekening verleenen aan koninklijke besluiten of koninklijke beschikkingen , wetende dat daardoor de grondwet of andere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den staat of van zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen worden geschonden ;
- 2°. die uitvoering geven aan koninklijke besluiten of koninklijke beschikkingen , wetende dat deze niet van de vereischte mede-onderteekening van een der hoofden van de ministeriële departementen zijn voorzien ;
- 3°. die beschikkingen nemen of bevelen geven of bestaande beschikkingen of bevelen handhaven , wetende dat daardoor de grondwet of andere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den staat of van zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen worden geschonden ;
- 4°. die opzettelijk nalaten uitvoering te geven aan de bepalingen der grondwet of andere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den staat of van zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen , voorzoover die uitvoering wegens den aard des onderwerps tot hunne ministeriële departementen behoort of uitdrukkelijk hun is opgedragen .

O. R. O. ART. 418. Hij die , in strijd met het grondwettelijk voorschrift , nalaat aan het bevoegd gezag kennis te geven van eene arrestatie op zijn bevel in buitengewone omstandigheden verrigt , wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar .

Memorie van Toelichting.

I. Ministeriële verantwoordelijkheid (art. 389).

De omschrijving der hier bedoelde misdrijven is met geringe wijziging der redactie overgenomen uit art. 3 der wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* n°. 33), met weglating evenwel van het grof verzuim onder letter *f* omschreven , hetgeen of een misdrijf van zóó bijzonderen aard is , dat de omschrijving daarvan niet in het wetboek , maar alleen in de bijzondere wet kan gegeven worden , of wel aan de staatsregtelijke en financiële verantwoordelijkheid zal moeten worden overgelaten . In ieder geval kan het wetboek , hetwelk alléén de eigenlijke ambtsmisdrijven moet bevatten , daaromtrent niet beslissen .

De straf van verbanning is op de vroeger aangegeven gronden (mem. van toel. , ad tit. II , boek I , I , n°. 3 [deel I blz. 166]) niet weder opgenomen en hier alleen die van gevangenis behouden . Wijders is er geen voldoende grond om bijzondere voorschriften te behouden betreffende vervallenverklaring van ambten , waardigheden , titels , aanspraak op pensioen en verjaring (art. 30—34 der bestaande wet) , waardoor zou worden afgeweken van de in het eerste boek aangenomen beginselen . Art. 30 der speciale wet zal kunnen worden gemist naast het algemeene voorschrift van art. 37 [29] van het ontwerp . Omtrent art. 33 der wet vergelijk men [in deel I bl. 515] de toelichting van art. 81 (ad tit. VIII , boek I , sub D).

Art. 418. Het woord arrestatie is hier gekozen ten einde het artikel

in overeenstemming te brengen met art. 152 der grondwet. Deze vordert, dat de kennisgeving terstond geschiede; is dit niet geschied, dan heeft ook het politiek gezag in strijd met het grondwettig voorschrift gehandeld. Het bevoegd gezag is de plaatselijke regter, door de grondwet aangewezen.

Bij dit misdrijf is geen onderscheid gemaakt tusschen opzet en schuld, omdat, al neemt men aan dat gevallen denkbaar zijn waarin het feit zonder opzet kan worden gepleegd, het dan het gevolg moet zijn van eene zoo verregaande schuld die in de strafbepaling zelve, al zal de regter hebben te onderscheiden, met opzet gelijk moet staan. Vgl. alg. besch. dezer memorie, § 6 [noot 6 op bl. 84 van deel I].

Advies van den Raad van State.

Het onderwerp der ministeriële verantwoordelijkheid zou, naar 's Raads oordeel, beter overgelaten blijven aan eene bijzondere wet, gelijk het dan ook thans geregeld is bij de wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* n°. 33).

Bij inzage dier wet blijkt, hoeveel aan de regeling van dit onderwerp verbonden is, en het gaat niet aan, één of twee artikelen daarvan in het algemeen wetboek van strafrecht over te brengen, terwijl zoovele andere punten, het onderwerp betreffende, toch onvermijdelijk in eene bijzondere wet hunne regeling moeten vinden.

In ieder geval moet de Raad zich uitdrukkelijk verklaren tegen de, door den Minister van Justitie thans beoogde, weglating van art. 396* der Staatscommissie, waarbij de culpose ministeriële misdrijven voorzien zijn. Zij maken een onafscheidelijk geheel uit met de doleuse misdrijven van dien aard.

Hoe of de memorie van toelichting verklaren kan, dat de culpose misdrijven, hier bedoeld, geen voldoende grond tot strafregtelijke vervolging schijnen op te leveren,

Rapport aan den Koning.

De Raad van State is van meening, dat het onderwerp der ministeriële verantwoordelijkheid beter overgelaten zou blijven aan eene bijzondere wet. Alles hangt daarvan af, wat men daaronder wil begrijpen. Er bestaat geene reden om werkelijke misdrijven, dewijl ze thans in bijzondere wetten voorkomen, niet op te nemen in het wetboek en het is niet duidelijk, waarom alle andere ambtsmisdrijven wel, en alleen die der Ministers niet in het strafwetboek zouden te huis behooren (zie ook art. 115 C. P.). Behalve de stellige ambtsmisdrijven van Ministers, blijft tot regeling hunner verantwoordelijkheid nog een ruim gebied voor de bijzondere wet over. Daartoe kan, indien dit geraden wordt geacht, dan ook behooren de voorziening in »grovelijke verzuimen», gelijk het thans heet in de wet van 1855, eene soort van culpa, die het wetboek niet kent, en die, wegens haren speciale aard, hare omschrijving dan ook in de speciale wet, niet in het wetboek zal kunnen vinden. Aan die bijzondere wet wordt eveneens overgelaten de financiële

* [Art. 396 O. St.: »Met hechtenis van hoogstens zes maanden worden gestraft de hoofden van ministeriële departementen aan wier merklijke schuld te wijten is dat de in art. 395 [389 O. R. O.] n°. 4 omschreven uitvoering wordt nagelaten»].

Daarover werd door de Staatscommissie in hare toelichting gezegd: »De strafbaarheid van het grof verzuim (lit. f [nl. van art. 3 der wet van 22 April 1855 Stb. n°. 83]) is in een afzonderlijk artikel uitgesproken; de woorden merklijke schuld hebben geene andere beteekenis dan de vroeger gebezigde, waarvoor in de terminologie van het ontwerp geen plaats was.»]

valt met het oog op den aard der te bestraffen grove verzuimen en tevens op de geschiedenis der wet van 1855, moeilijk te begrijpen.

Tegen de vervanging der straf van verbanning door die van gevangenis heeft de Raad van State, gelijk hiervoren in zijn advies reeds werd te kennen gegeven, geen bezwaar. Doch ook al wordt het geheele onderwerp op den duur beheerscht door de wet van 1855, dan kan desniettemin zeer gevoegelijk de straf der verbanning, in die wet bedreigd, wegvallen.

en staatsregtelijke verantwoordelijkheid.

Het onduidelijke, dat in de toelichting scheen te bestaan, is door eenigzins gewijzigde redactie weggenomen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 389. Eene minderheid der Commissie deelde in het gevoelen van den Raad van State, dat het onderwerp der ministeriële verantwoordelijkheid beter overgelaten blijft aan eene bijzondere wet, omdat door een of twee artikelen in dit wetboek op te nemen de zamenhangende regeling van het onderwerp uit haar verband wordt gerukt, onder anderen ook ten opzichte van de speciale bepalingen van de artt. 30—34 van de wet van 1855. — De Commissie is echter van oordeel dat het bezwaar niet overwegend is. De ministeriële misdrijven zijn ambtsmisdrijven. In het eenmaal aangenomen stelsel dat het wetboek alle misdrijven moet bevatten mogen zij niet worden weggelaten. Het spreekt overigens van zelf dat bij de invoeringswet de gevolgen van het wetboek ook te dezen aanzien zullen moeten geregeld worden.

De Commissie is daarentegen, juist om diezelfde reden dat de strafwet althans ten aanzien der misdrijven volledig behoort te zijn, met den Raad van State van oordeel, dat art. 396 der Staatscommissie behoort hersteld te worden. Het motief van den Minister om het niet op te nemen is, naar de meening der Commissie, onvoldoende. Het is waar: »grof verzuim», welk woord voorkomt in art. 3, litt. *f* der wet van 1855, kent het ontwerp niet, maar art. 396 der Staatscommissie bezigde niet die uitdrukking, maar noemde de culpa *merkelijke schuld*. Bovendien komt eene bijzondere omschrijving der culpa ook elders in het ontwerp voor (zie artt. 219 en 220 [198 en 199] en de Memorie van Toelichting, Alg. Besch. § 6 Schuld) [zie deel I bl. 84, noot 6]. Welk bezwaar zou er dan zijn om ook dit culpoos misdrijf hier op te nemen?

Het artikel der Staatscommissie is weder in het ontwerp gebracht [nu art. 356].

Art. 418. De Commissie acht het artikel overbodig. Arrestatie op bevel van het politiek gezag zal wel altijd zijn op bevel van een Minister; het feit valt dus reeds onder art. 389, n°. 4. Tegen de *culpa* van den Minister behoort, gelijk reeds gezegd is, in dit Wetboek gewaakt te worden door het opnemen van art. 3, lit. *f*, der wet op de ministeriële verantwoordelijkheid.

Tegen het artikel, zooals het nu luidt, bestaan overigens gewichtige bezwaren. In dit artikel zijn schuld en opzet niet onderscheiden (zie Memorie van Toelichting [hiervoor bl. 51]). In strijd met het stelsel der wet is dus hier alleen gevangenisstraf bedreigd tegen een culpoos delict. Bovendien zegt de Grondwet, waar naar in dit artikel wordt verwezen, dat de kennisgeving aan het bevoegd gezag

*terstond zal geschieden. Deze uitdrukking is echter voor een strafwet te onbe-
paald en zou, bij behoud van het artikel, door een meer zeker voorschrift
moeten worden vervangen. Men zou bijv. dit bezwaar kunnen vermijden, door
alleen strafbaar te stellen hem die den gearresteerde niet binnen den tijd van
drie dagen aan den plaatselijken regter overlevert.*

Overeenkomstig de juiste opmerking der Commissie en in verband met
het herstelde art. 396 Staatscommissie [356] is de bepaling vervallen.

G. O. ARTT. 354 en 355 = artt. 355 en 356 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer KEUCHENIUS: Ik wensch, de artikelen 354 en 355 [355 en 356] te doen
vervallen en grond dien wensch ook op het advies van den Raad van State [zie boven].

Eene reden te meer om deze beide artikelen uit dit Strafwetboek te ligten is, naar
mijn inzien, hierin gelegen, dat art. 38 van het Reglement op het beleid der rege-
ring van Nederlandsch Indie en art. 22 van de Regeringsreglementen voor Suriname
en Curaçao misdrijven waaraan hoofden van ministeriele departementen, volgens de
wet regelende de ministeriele verantwoordelijkheid, zich kunnen schuldig maken,
ook strafbaar stellen in de Gouverneurs-Generaal en de Gouverneurs van Suriname
en Curaçao, en de strafbepalingen, bij die wet tegen de hoofden van ministeriele
departementen bedreigd, ook toepasselijk verklaard worden op de hooge gezagheb-
bers in de kolonien en bezittingen van den Staat.

Indien het noodig geacht wordt een paar artikelen uit de wet regelende de minis-
teriele verantwoordelijkheid te nemen en over te brengen in het Wetboek van Straf-
regt, dan meen ik, dat dit Wetboek onvolledig zou zijn door, sprekende over de
Ministers, te zwijgen over de hooge gezaghebbers in de bezittingen van den Staat.

Er is eene andere reden die mij beweegt om voor te stellen beide artikelen op te
heffen, en die is, gelijk de heer van Eck bij de behandeling van het wetsontwerp op
de ministeriele verantwoordelijkheid reeds heeft opgemerkt, dat die wet op het oogen-
blik, waarop zij werd vastgesteld, reeds eene afwijking inhield van het toenmalige
strafregt, waartegen destijds geen bezwaar gemaakt werd, zoodat er nu ook geene
behoefte bestaan kan haar in overeenstemming te brengen met de bepalingen van
dit Strafwetboek.

De wet regelende de ministeriele verantwoordelijkheid bevat ook andere straffen
dan die bij dit ontwerp bedreigd. Het is waar: hier wordt evenzeer voor de misdrij-
ven in art. 854 [355] genoemd, ten hoogste gevangenisstraf van drie jaren bedreigd,
en voor het misdrijf in art. 355 [556] vermeld, dat in de wet regelende de minis-
teriele verantwoordelijkheid eenvoudig *nalatigheid* genoemd wordt, gesteld de straf
van zes maanden gevangenisstraf. Maar de wet regelende de ministeriele verant-
woordelijkheid spreekt ook nog van andere straffen, zij kent namelijk aan den Hoogen
Raad de bevoegdheid toe hoofden van ministeriele departementen te ontzetten van
hunne ambten en hen onbekwaam te verklaren tot het bekleeden van alle ambten
en bedieningen en hen tevens de aanspraak op pensioen te ontnemen.

De artt. 354 en 355 [355 en 356] laten alleen de toepassing toe van art. 28,
n°. 3, dat handelt over de verkiesbaarheid enz., terwijl het eerste gedeelte van art.
28, de ontzetting namelijk van ambten, met stilzwijgen wordt voorbijgegaan.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Het doet mij inderdaad leed, dat
de geachte afgevaardigde dit punt niet ter sprake heeft gebragt bij de algemeene
beraadslaging over het Wetboek. Ik behoef toch der Kamer nauwelijks te herin-
neren, dat de Commissie van Rapporteurs in de inleiding van haar Rapport den

omvang van het Strafwetboek heeft ter sprake gebracht, terwijl ook, bij den aanvang der beraadslagingen, dit punt afzonderlijk aan de orde is gesteld. Bepaaldelijk werd ook in het Rapport de vraag behandeld of de strafbepalingen, tot nu toe in speciale wetten voorkomende, al dan niet zouden worden opgenomen in dit Wetboek. Na rijp overleg verklaarde de Commissie, blijkens haar verslag, dat zij zich vereenigde met het in het Regeringsontwerp aangenomen beginsel: voor zooveel speciale *over-tredingen* betref, zou men de afzonderlijke wetten laten bestaan, waar het echter speciale *misdrijven* gold, deze zouden, voor zoover ze reeds in bestaande wetten waren omschreven, thans in dit Wetboek worden opgenomen. Zullen wij nu nog ter elfder ure op dat beginsel terugkomen?

De geachte afgevaardigde opperde ook bijzondere bezwaren.

In de eerste plaats wees hij er op, dat de wet van 1855 nog veel meer bepalingen bevat, en leidde daaruit af dat de regeling in dit Wetboek onvolledig zou zijn. Zeker, de wet van 1855 bevat nog veel meer bepalingen, maar van formelen aard; die wet regelt de procedure en dit onderwerp behoort in dit Wetboek niet te huis.

Ten andere beweert de heer Keuchenius dat de straffen verschillen. Dit is een misverstand. Zeker wordt in deze artikelen niet ten tweeden male aan den Hoogen Raad de bevoegdheid gegeven om een Minister van zijn ambt te ontzetten en hem onwaardig te verklaren tot het bekleeden van ambten en bedieningen. Maar dit behoefte hier immers niet meer bepaald te worden; want het is reeds *ipsis verbis* geschreven in art. 29 van dit Wetboek, alwaar men leest: „Ontzetting van het regt om ambten of bepaalde ambten te bekleeden en bij de gewapende magt te dienen” — het artikel gaat dus nog verder dan de wet van 1855, daar de Hooge Raad den Minister ook kan beletten soldaat te worden — „kan, behalve in de gevallen in het Tweede Boek omschreven, worden uitgesproken enz.”

Wat het pensioen betreft, in de invoeringswet zal dit punt, met 't oog op de bepaling in de wet van 9 Mei 1846 omtrent den invloed van criminele veroordeelingen op het regt op pensioen, moeten geregeld worden.

Eindelijk kan, volgens de wet van 1855, ook verbanning worden uitgesproken. Maar het spreekt toch van zelf — ja dit is zelfs eene bijkomende reden, waarom dit artikel hier is opgenomen — dat, nu de wetgever de verbanning niet in zijn strafstelsel heeft opgenomen, hij die straf ook niet meer kan handhaven waar zij in speciale wetten bedreigd is. En wel het allerminst voor dit misdrijf. Hoe gehecht men ook moge zijn aan zijn vaderland, zoo kan verbanning soms geen voldoende straf zijn; politieke bannelingen keeren, juist in tijden van staatkundige beroeringen, aligt terug. Ook vergete men niet dat voor hem die geen familie heeft of die zich met zijne familie gemakkelijk verplaatsen kan en voor een cosmopoliet, die weinig aan zijn vaderland is gehecht, verbanning geen voldoende zware straf is. Maar, zelfs al ware deze straf even uitstekend als zij inderdaad verwerpelijk is, de Kamer, die verklaard heeft haar niet in het strafstelsel te willen opnemen, kan haar voor een speciaal delict niet handhaven.

Eindelijk heeft de geachte spreker uit Gorinchem gewezen op art. 38 van het Regeringsreglement voor Nederlandsch Indie en op art. 22 van de Regeringsreglementen voor Suriname en Curaçao.

Het is, mijns inziens, niet twijfelachtig, dat de daar bedoelde feiten niet in dit Wetboek te huis behooren, immers zij worden niet dan in het Rijk buiten Europa gepleegd. Wel wordt ook in dit wetboek bepaald dat sommige misdrijven, gepleegd buiten het Rijk in Europa, hier te lande kunnen gestraft worden, maar feiten, *uisluitend* in het Rijk buiten Europa gepleegd wordende, behooren niet in dit Wetboek, maar hetzij in eene speciale wet, hetzij in de koloniale wetboeken te huis. Intusschen moet de strafbedreiging met die van ons art. 354 [355] in overeenstemming worden gebracht, want de straf zal hier te lande worden geëxecuteerd. Daarom heeft in der tijd de Staatscommissie in het ontwerp-invoeringswet drie artikelen opgenomen, waardoor de betrokkene artikelen der drie Regeringsreglementen in overeenstemming zouden worden gebracht met de bepalingen van de artt. 354 en 355 [355 en 356].

De heer KEUCHENIUS: Ik geloof dat het wenschelijk zou zijn deze artikelen achterwege te laten, ten einde den Minister de onaangenaamheid te besparen, na den glansrijken triomf die hem wacht, bij de aanneming van dit Wetboek, onmiddellijk te moeten beginnen met het vervolgen van zijn ambtgenoot van Financien en van al de Ministers van Financien, die in de laatste vijf jaren zijn werkzaam geweest. De Minister zou toch er zeker voor terugdeinzen de eerste te zijn die het voorbeeld geeft van niet-opvolging van het Strafwetboek. En wanneer men dan leest in art. 355 [356], dat met hechtenis van ten hoogste zes maanden worden gestraft de hoofden van ministeriele departementen aan wier grove schuld te wijten is, dat de in art. 354 [355], n°. 4, omschreven uitvoering van wetten enz. wordt nagelaten, en wij dan letten op het voorschrift van art. 37 der wet op de ministeriele verantwoordelijkheid: „De geldelijke verantwoordelijkheid van de hoofden der ministeriele departementen wordt door eene nadere wet geregeld”, dan zal het wel geen twijfel overlaten of al de Ministers van Financien van de laatste vijf jaren — ik zeg vijf jaren, omdat de termijn van verjaring bij de wet op de ministeriele verantwoordelijkheid op dat cijfer gesteld is, terwijl het nieuwe Strafwetboek dien termijn bepaalt op zes jaren — die nalatig zijn geweest in het indienen der wet op de geldelijke verantwoordelijkheid, overeenkomstig de bepaling van het nieuwe Strafwetboek strafbaar wezen zullen. Ten einde den Minister dit leed te besparen en het verband dat bestaat tusschen de wet op de ministeriele verantwoordelijkheid met het algemeen strafregt en met andere wetten niet te schenden, blijf ik volharden bij mijne meening, dat het wenschelijk is deze artt. te doen vervallen.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De vrees, dat ik welligt Zijne Majesteit den Koning zou moeten adviseren om mijn hooggeachten ambtgenoot mr. Vissering en zijne voorgangers in staat van beschuldiging te stellen, behoeft niemand te weerhouden van de goedkeuring dezer artikelen. Want, zoo zij worden afgestemd, blijft toch de wet van 1855 van kracht.

[Art. 354 G. O. (art. 355) werd met 35 tegen 20 stemmen aangenomen.]

O. R. O. Art. 390. Zamenspanning van ambtenaren met het oogmerk om de uitvoering van wettelijke voorschriften waarvan de handhaving hun is opgedragen, tegen te werken of zich tegen die uitvoering te verzetten, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

O. R. O. Art. 391. De ambtenaar die, ten gevolge van zamenspanning met andere ambtenaren, weigert of opzettelijk nalaat de hem door de bevoegde magt gegeven bevelen na te komen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

O. R. O. Art. 392. De ambtenaar die weigert of opzettelijk nalaat eene hem door of krachtens de wet opgelegde verpligting na te komen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

II. *Tegenwerking of opzettelijk nalaten van de uitvoering van wettelijke voorschriften.* (artt. 390—396).

Art. 390. Zamenspanning van ambtenaren behoort alleen dan als zelfstandig misdrijf gestraft te worden, wanneer zij geschiedt met het oogmerk om de uitvoering van wettelijke voorschriften te verijdelen, en de handhaving dier voorschriften hun bepaald is opgedragen. Het maakt geen verschil, of maatregelen beraamd zijn tegen wetten in engeren zin

(art. 123 C. P.) en algemeene maatregelen van inwendig bestuur (arrêtés royaux in art. 233 C. P. B.), of tegen wettelijke voorschriften van anderen aard; ook maakt het geen onderscheid of tot de zamenspanning burgerlijke en militaire autoriteiten hebben medegewerkt. Doch het ontwerp eischt voor de toepasselijkheid van het artikel, dat de zamenspanning een voorschrift betreffe welks handhaving aan den ambtenaar is opgedragen hetzij krachtens algemeene voorschriften die zijnen werkring regelen, hetzij ten gevolge van bijzonderen last.

Art. 126 C. P. is niet overgenomen. Reeds de schrijvers der »Théorie du Code Pénal» hebben opgemerkt, dat dit artikel nooit is en welligt nimmer zal worden toegepast, en de bepalingen die het bevat, genoemd »des dispositions parasites», waaruit zichtbaar blijkt »l'esprit despote et méticuleux qui animait les rédacteurs du code».

Art. 391. Eene collectieve weigering of nalatigheid is hier geen vereischte; één enkel ambtenaar kan het strafbare feit plegen. Ook wordt hier niet (gelijk in het vorige artikel) naar wettelijke voorschriften verwezen. De ambtenaar behoort het bevel, dat hem door de bevoegde magt gegeven is, na te komen; weigert hij daaraan te voldoen, disciplinaire maatregelen zullen hem treffen; het feit wordt echter misdrijf, zoodra die weigering het gevolg is van zamenspanning met andere ambtenaren, of de weigering eene verpligting raakt, hem door of krachtens de wet opgelegd. In het eerste geval voorziet art. 391, in het andere art. 392.

Art. 392. Door hare algemeenheid maakt deze bepaling voorschriften betreffende regtsweigering, gelijk die in vele andere wetgevingen voorkomen, overbodig. In art. 15, tit. IX, ontw. 1847, werd gestraft:

1°. regtsweigering;

2°. de ambtenaar die geweigerd heeft een door de daartoe bevoegde magt gegeven bevel of eene bij de wet opgelegde verpligting na te komen.

Teregt werd in het voorloopig verslag der tweede kamer, evenals in 1843, op eene nadere definitie van de algemeene uitdrukking regtsweigering, in verband met de voorschriften van het wetboek van burg. regtsw., aangedrongen. Men had er de vraag kunnen bijvoegen, of niet regtsweigering is eene weigering van den regter om eene bij de wet opgelegde verpligting na te komen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 390. Dit artikel behoort tot die, welke naar het oordeel der Commissie kunnen vervallen. Wanneer het feit niet valt onder de algemeene bepaling van art. 149 [140] volgens de redactie door de Commissie voorgesteld, is disciplinaire bestraffing voldoende. De bijzondere strafbedreiging past in een Napoleontisch wetboek, gemaakt onmiddellijk na tijden van opstand en beroering, maar is in ons Strafwetboek volkomen overbodig.

Art. 391. *Gegeven bevelen.* Derhalve ook *onregtmatige* bevelen. Dit gaat echter te ver. Wil men de zelfstandigheid der mindere ambtenaren niet geheel dooden, dan moet men hun vrijlaten *niet* te gehoorzamen aan huns inziens onregtmatige bevelen, natuurlijk op hunne verantwoordelijkheid, zoo de bevelen blijken *regtmatig* geweest te zijn.

Het artikel kan echter even als het vorige geheel vervallen.

Art. 392. Administrative ambtenaren die weigeren of nalaten hunne verplichtingen na te komen, behoeven niet voor den strafregter te worden gebracht. Disciplinaire maatregelen, welke de Regering zelve voldoende acht voor het geval van weigering om bevelen van de bevoegde magt na te komen (zie Memorie van Toelichting, ad art. 391), zullen ook hier kunnen volstaan. Hetzelfde mag gezegd worden van de ambtenaren van het openbaar ministerie. Alleen zou dus in aanmerking komen om te straffen *regtsweigering*. Regtsweigering wordt echter evenzeer voldoende door ontslag gestraft. Nu is wel is waar, volgens de thans bestaande bepalingen (zie art. 11 der wet op de regterlijke organisatie, vastgesteld bij de wet van 4 Julij 1874, *Staatsblad* n°. 93), het ontslag om reden van regtsweigering door regterlijke ambtenaren niet mogelijk, maar dit is geen motief om het feit, hetwelk zeker niet van ernstiger aard is dan andere verzuimen, bijv. *voortdurende achteloosheid*, als misdrijf in het Strafwetboek op te nemen. In de leemte der disciplinaire bepalingen in dit opzigt zal in de wet op de regterlijke organisatie behooren te worden voorzien. Blijft alleen nog over de regtsweigering door ambtenaren met *administratieve* regtsmagt bekleed, dus volgens onze bestaande wetgeving door Gedeputeerde Staten. De Commissie is echter van oordeel, dat ook ten aanzien van hen het feit niet van dien aard is dat het door eene strafbedreiging in dit wetboek zou moeten worden betengeld. Het geheele artikel kan derhalve vervallen.

Artt. 390—392. De Minister vereenigt zich geheel met de Commissie en laat de artikelen vervallen.

In het G. O. zijn de artikelen 390, 391 en 392 O. R. O. alzoov **VERVALLEN**.

Art. 357.

De bevelhebber der gewapende macht die weigert of opzettelijk nalaat, op de wettige vordering van het bevoegde burgerlijk gezag, de onder zijn bevel staande macht aan te wenden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

O. R. O. ART. 393. De bevelhebber der gewapende magt die weigert of opzettelijk nalaat, op de wettige vordering van het bevoegd burgerlijk gezag, de onder zijn bevel staande magt aan te wenden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Memorie van Toelichting.

Deze bepaling, ontleend aan art. 234 C. P. (art. 259 C. P. B.), sluit zich aan bij die van art. 183 der gemeentewet. De schutterij en het krijgsvolk, daar afzonderlijk genoemd, zijn begrepen onder de algemeene uitdrukking *gewapende magt*. Vgl. artt. 36 [28], 2°, en 91 [84].

Opmerking van Prof. M. de Vries.

bevoegd. Lees: *bevoegde*. Zie het opgemerkte bij art. 53 [43, deel I bl. 411].

G. O. ART. 356 = art. 357 van het Wetboek.

Art. 358.

De ambtenaar die opzettelijk den bijstand der gewapende macht inroept tegen de uitvoering van wettelijke voorschriften, van wettige bevelen van het openbaar gezag of van rechterlijke uitspraken of bevelschriften, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Indien die uitvoering daardoor wordt verhinderd, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

O. R. O. ART. 394. De ambtenaar die den bijstand der gewapende magt inroept tegen de uitvoering van wettelijke voorschriften, van wettige bevelen van het openbaar gezag of van rechterlijke uitspraken of bevelschriften, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Indien die uitvoering daardoor wordt verhinderd, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

Memorie van Toelichting.

Dit artikel stemt in hoofdzaak overeen met art. 188 C. P. (art. 254 C. P. B.). In het tweede lid is getracht door de gekozen bewoordingen de rechtsvragen af te snijden waartoe de uitdrukking »suisvis de leur effet" in art. 189 C. P. had aanleiding gegeven. Het ontwerp ziet de verzwarende omstandigheid niet in het bijeenkomen der gewapende magt, maar in de tijdelijke verhindering, die de uitvoering der wettelijke voorschriften, bevelen of uitspraken ten gevolge van het inroepen van den bijstand der gewapende magt ondervindt.

G. O. ART. 357. De ambtenaar die den bijstand der gewapende macht inroept tegen de uitvoering van wettelijke voorschriften, van wettige bevelen van het openbaar gezag of van rechterlijke uitspraken of bevelschriften, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Indien die uitvoering daardoor wordt verhinderd, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer VENING MEINESZ: Eene enkele vraag, namelijk of dit artikel niet eene te ruime strekking heeft. Men beroept zich in de stukken op gelijksoortige artikelen van den Code Pénal, maar daar is sprake van misbruik van gezag.

Ik vermoed dat men dit hier ook op het oog heeft en bedoelt den ambtenaar die werkelijk bevoegd is de hulp der gewapende magt te vorderen, maar van die bevoegdheid misbruik maakt. Dit staat echter niet in het artikel, dat veel meer ruimte laat. Ik geef den Minister derhalve in overweging om te lezen: „De ambtenaar die met misbruik van gezag den bijstand der gewapende magt inroept."

Blijft het artikel onveranderd, dan zal elk ambtenaar die gewapende hulp inroept, zonder dat zulks met zijne ambtelijke bevoegdheid in eenigerlei verband staat, zelfs indien hij zonder opzet handelt, gevaar loopen in de bepaling van dit artikel te vallen, hetgeen met het oog op het maximum der straf nog al bedenkelijk is.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Het artikel is van toepassing zoo dikwerf een ambtenaar, als zoodanig, onverschillig of hij in abstracto al of niet tot

het inroepen der gewapende magt bevoegd is, opzettelijk hare hulp inroept tegen de uitvoering van wettelijke voorschriften. Ik geloof niet, dat deze bepaling te streng kan geacht worden. Wanneer een ambtenaar zoo iets doet wordt de Staat aan groot gevaar blootgesteld. Wat doet het er toe, of die ambtenaar ook in het afgetrokkene (*formeel*) misschien niet bevoegd was, ooit de gewapende magt in te roepen! Ook in dit geval bestaat toch de mogelijkheid dat de militaire bevelhebber aan zijne oproeping gehoor geeft. En evenzeer als zijn, in 't algemeen tot het inroepen der gewapende magt bevoegde collega, heeft hij zijne ambtelijke positie op de schromelijkste wijze misbruikt.

De heer VENING MEINESZ: Door de rede van den Minister word ik bevestigd in de overtuiging dat het wenschelijk is de woorden *misbruik van gezag* in het artikel op te nemen. Gelijk het artikel nu luidt, zal elk persoon, omdat hij bij toeval ambtenaar is, en dus ook volgens dit Wetboek een soldaat of lid van den gemeenteraad in de strenge bepalingen van dit artikel kunnen vallen, ofschoon het door hem begaan feit met zijn ambt niet in de minste betrekking staat. Ten slotte wijs ik er nogmaals op dat bij dit artikel niet eens opzet gevorderd wordt.

De heer DES AMORIE VAN DER HOEVEN: De bedenking van den geachten spreker uit Amsterdam, den heer Vening Meinesz, dat hier niet van *opzet gewag* wordt gemaakt, mist allen grond, daar het woord *opzet* slechts dan in deze wet vermeld wordt, wanneer er *quaestie* kan zijn van afwezigheid van opzet. Doch hier, waar de bijstand der gewapende magt wordt ingeroepen tegen de uitvoering van wettelijke voorschriften, is het misdrijf niet denkbaar zonder opzet. Ik vereenig mij overigens geheel met het door den Minister gegeven antwoord.

De heer VENING MEINESZ: In antwoord aan den heer van der Hoeven doe ik opmerken, dat *opzet* misschien hier niet noodig zou zijn, wanneer men alleen den ambtenaar op het oog had, die handelt in de uitoefening zijner functie, omdat deze kan worden geacht de wetten die hij moet toepassen, te kennen; maar men doelt hier op elk persoon, hetzij hij al of niet als ambtenaar heeft gehandeld, mits hij maar het karakter van ambtenaar heeft, hetzij hij soldaat is, lid van den gemeenteraad, van de Provinciale Staten of van de Kamer; deze toch zijn allen volgens dit Strafwetboek ambtenaren. En het is zeer goed denkbaar dat zoodanige persoon niet altijd weet of hij handelt in strijd met wettelijke bevelen en voorschriften, welker toepassing buiten den gewonen kring zijner bevoegdheid valt.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Ik meen dat er geen bezwaar kan bestaan om aan de *laatstelijk* door den geachten spreker geopperde bedenking te gemoet te komen. Het laat zich denken dat de ambtenaar welligt niet weet dat de voorschriften, tegen de uitvoering waarvan hij de gewapende magt inriep, waren *wettelijke* voorschriften. Om elken twijfel daaromtrent weg te nemen, voeg ik in den eersten regel van dit artikel, achter „*die*” het woord „*opzettelijk*”. Het is eenvoudige eene verduidelijking.

[Het artikel werd alzoo van Regeeringswege gewijzigd.]

O. R. O. ART. 395. De ambtenaar die opzettelijk nalaat een strafbaar feit te beletten waartegen hij als zoodanig verplicht is te waken, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

In het ontwerp van 1847 was voorgesteld, dat ambtenaren die opzettelijk hebben nagelaten eene misdaad of een wanbedrijf te beletten,

hetwelk zij door hunne betrekking verplicht waren tegen te gaan, worden gestraft met de straf op die misdaad of dat wanbedrijf gesteld. Zeker is het oogluikend toelaten van misdrijven door ambtenaren krachtig te betengelen, om het even of hetzij onverschilligheid, hetzij vrees daartoe aanleiding gaf, of wel misplaatste ambtsijver, die de volvoering toelaat ten einde den schuldige des te zekerder te treffen, als drijfveer worde opgegeven. Doch er bestaat geen reden om niet hetzelfde beginsel aan te nemen ten aanzien van overtredingen; en onverdedigbaar is de bepaling die den schuldige straft met de straf die tegen het niet belette misdrijf gesteld is.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De bepaling is naar het oordeel der Commissie in hooge mate onpraktisch. Hoe zullen jagtovertredingen worden geconstateerd of smokkelaars betrapt, wanneer ambtenaren strafbaar worden indien zij een strafbaar feit niet beletten? Op grond van dit artikel zou de politie in de bekende zaak der LAVERTU's strafbaar zijn; immers onder misdrijf is ook poging begrepen. Bovendien zouden ook die ambtenaren (men denke bijv. aan inspecteurs bij het onderwijs), die kleine verzuimen door de vingers zien, strafregtelijk vervolgbaar worden. Het is waar, de misbruiken waarop de Memorie van Toelichting wijst moeten worden betengeld, maar daartoe zijn maatregelen van tucht, des noods ontslag, voldoende. Het is bij uitnemendheid eene zaak der praktijk om te beoordeelen of handelingen der ambtenaren in dit opzicht al of niet of meer of min laakwaardig of prijzenswaardig zijn. Eene bepaling in het Strafwetboek kan slechts belemmerend en ongelijkmatig werken. Moest het artikel behouden blijven, dan zou in ieder geval het niet beletten van »de poging» uitdrukkelijk moeten worden uitgezonderd.

Ook dit artikel valt weg. De Minister merkt echter op dat de ambtenaar, opzettelijk dit verzuim plegende, met het oogmerk om het misdrijf straffeloos te doen begaan, te beschouwen zal zijn als *medepllichtige*, voor zooverre hij den dader opzettelijk de gelegenheid tot het plegen van het misdrijf verschaft (art. 57 [47], * 2°).

In het G. O. is dit artikel 395 O. R. O. VERVALLEN.

O. R. O. ART. 396. De ambtenaar die, in de uitoefening zijner beoefening kennis bekomende van eene zamenspanning bedoeld in artikel 144 of van het voornemen tot het plegen van een der misdrijven of van eenig reeds gepleegd misdrijf omschreven in artikel 145, zich schuldig maakt aan hetgeen in een dezer artikelen strafbaar is gesteld, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Artikel 146 is op hem van toepassing.

Memorie van Toelichting.

Art. 396. Vgl. de aantekening op de artt. 144—146 [135—137, deel II bl. 74 en 78].

* [Hier moet bedoeld zijn: art. 58 [48], 2°.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Het feit is geen ambtsmisdrijf in engeren zin. Indien de algemeene bepaling van art. 54 [44] niet voldoende is, zal strafverzwaring bij de artt. 144 en 145 [135 en 136] kunnen worden bepaald.

Alin. 2. Art. 146 [137] moet hier naar het oordeel van eene minderheid der Commissie niet van toepassing zijn. Een *ambtenaar* mag om dergelijke consideratiën niet van zijn ambtspligt afwijken. Indien het artikel vervalt, zal dan ook in art. 146 de ambtenaar moeten worden uitzonderd.

Art. 396 vervalt. De artt. 145—146, j^o art. 54 gelden dus ook voor den ambtenaar. Ook 146. Tot eene uitzondering op de uitzondering, ten nadeele van den ambtenaar, is geen voldoende grond. Ook als getuige kan hij zich verschoonen in de gevallen van art. 188 Wetboek van Strafvordering.

In het G. O. is dit artikel 396 O. R. O. VERVALLEN.

Art. 359.

De ambtenaar of een ander met eenigen openbaren dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon die opzettelijk geld of geldswaardig papier, dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduistert of toelaat dat het door een ander weggenomen of verduisterd wordt, of dien ander daarbij als medeplichtige ter zijde staat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Art. 360.

De ambtenaar of een ander met eenigen openbaren dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon die opzettelijk boeken of registers, uitsluitend bestemd tot contrôle van de administratie, valscheijk opmaakt of vervalscht, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Art. 361.

De ambtenaar of een ander met eenigen openbaren dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon die opzettelijk zaken bestemd om voor de bevoegde macht tot overtuiging of bewijs te dienen, akten, bescheiden of registers, welke hij in zijne bediening onder zich heeft, verduistert, vernielt, beschadigt of onbruikbaar maakt, of toelaat dat zij door een ander worden weggemaakt, vernield, beschadigd of onbruikbaar gemaakt, of dien ander daarbij als medeplichtige ter zijde staat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden.

O. R. O. ART. 397. De ambtenaar of een ander met eenige openbare dienst duurzaam of tijdelijk belast persoon die geld of geldswaarde hebbend papier dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduistert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

O. R. O. ART. 398. De ambtenaar of een ander met eenige openbare dienst duurzaam of tijdelijk belast persoon die opzettelijk zaken bestemd om voor de bevoegde magt tot overtuiging of bewijs te dienen, akten, bescheiden of registers welke hij in zijne bediening onder zich heeft, verduistert, vernietigt of onbruikbaar maakt, of toelaat dat zij door een ander worden weggemaakt, vernietigd of onbruikbaar gemaakt, of dien ander daarbij hulp verleent, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden.

Memorie van Toelichting.

III. Verduistering en beschadiging (artt. 397—399).

Artt. 397, 398. Behalve ambtenaren worden hier genoemd andere met eenige openbare dienst duurzaam of tijdelijk belaste personen. Deze bijvoeging is hier noodig, omdat de staat, de provincie of de gemeente niet zelden papieren of gelden toevertrouwt aan personen, die niet onder de ambtenaren kunnen worden gerangschikt, b. v. aan de administratie der nederlandsche bank, aan staatscommissiën tot bestrijding der noodzakelijke uitgaven, aan geleerden belast met wetenschappelijke nasproingen enz. Nog in ruimere mate geldt dit ten aanzien van andere papieren, akten en bescheiden.

Wat sommige wetgevers in één artikel hebben zamengevat, is hier gesplitst; de straf verschilt naar mate de verduistering gelden betreft of zaken van anderen aard. Deze zaken zijn niet (gelijk in het ontwerp 1847) deels opgesomd, deels door de clause of andere voorwerpen aangewezen, maar alle in art. 398 opgenoemd.

Ten aanzien van het strafbare feit had reeds de Code Pénal Belge (artt. 240, 241) het hier misplaatste werkwoord *soustraire* dat in den C. P. van 1810 (artt. 169, 173) was gebezigd, teregt vermeden. Het ontwerp duidt de strafbare handeling aan door het woord verduisteren, en voegt daarbij in art. 398 nog vernietigen en onbruikbaar maken.

Laat de ambtenaar toe, dat een derde zoodanige voorwerpen wegmaakt, vernietigt of onbruikbaar maakt, of wel verleent hij dezen daarbij opzettelijk hulp, zoo is hij niet enkel als medepligtige te straffen, zoodra het feit voorwerpen betreft, die hij uithoofde zijner bediening onder zich heeft. Integendeel, hij pleegt een ambtsmisdrijf, en het was niet overbodig daarvan in art. 398 uitdrukkelijk gewag te maken. Het woord wegmaken is hier gekozen, omdat het een algemeene strekking heeft en daaronder ook het wegnemen is begrepen.

Voorts eischt het ontwerp in beide bepalingen, dat de ambtenaar de voorwerpen in zijne bediening onder zich heeft. Deze eenvoudige uitdrukking is verkieslijk boven het in het belgisch wetboek voorkomende: »soit en vertu soit à raison de sa charge'', dat talrijke vroeger en later hier en elders ontstane rechtsvragen in geen deele uit den weg ruimt.

Verlag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Artt. 397 en 398 zijn overbodig op denzelfden grond als het vorige. Wanneer de passieve complicité niet in art. 54 [44] vermeld wordt,

kan daartegen afzonderlijk bij art. 221 [200] worden voorzien, door de strafverzwaring aldus te redigeren: »Indien een ambtenaar het feit pleegt of toelaat enz.» Wanneer het feit bedreven wordt niet door een ambtenaar maar door een ander met eenige openbare dienst duurzaam of tijdelijk belast persoon, mag art. 349 [322] of art. 379 [350] volkomen voldoende worden geacht.

Waarom wordt de passieve complicitéit wel strafbaar gesteld in art. 398, niet in art. 397?

De hier bedoelde feiten te doen vallen onder de artikelen 349, 221 en 379 *j^o*. art. 54 ware geene vereenvoudiging, maar zou integendeel noodeloozen omslag veroorzaken.

Art. 349 toepasselijk te doen zijn, terwijl art. 350 [323] nog een casus *gravior* bevat, ware onrechtvaardig. Men zou voor den ambtenaar een afzonderlijk artikel 351 [O. R. O.; zie deel II bl. 537] moeten maken. Waar blijft dan de vereenvoudiging? Deze zelfde opmerking treft ook het voorstel om het geval van art. 398 te doen vallen in art. 379.

Voorts vergete men niet dat er èn in art. 398 is voorzien, èn (gelijk de Commissie zeer terecht opmerkt) in art. 397 behoort voorzien te worden in de zoogenaamde passieve complicitéit door eene *speciale* bepaling. Het past niet den ambtenaar, die een derde de gelegenheid geeft dit misdrijf te plegen, slechts eene straf op te leggen van $1\frac{1}{3} \times \frac{2}{3} = \frac{2}{9}$ van de straf van dien derde. Hij, de ambtenaar, is en blijft hier de hoofdschuldige, en mag niet lichter gestraft worden omdat hij nog daarenboven een derde in het ongeluk stort.

»*Of dien ander daarbij als medeplichtige ter zijde staat*». Er is geene reden om hier slechts één soort van medeplichtigheid te noemen. *Elke* medeplichtigheid wordt hier tot delictum *sui generis* verheven.

Ook de derde *kan* verduisteren. De *mogelijkheid* bestaat dat de ambtenaar eerst het geld of de zaak aan den derde ter hand stelt en daarna hem de gelegenheid verschafft er mede door te gaan.

[Zie ook het medegedeelde bij art. 44, d. I bl. 411—414.]

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Art. 397. *duurzaam*. Lees *voortdurend*. Zie bij art. 89 [82, deel I bl. 532]. *geldswaarde hebbend*. Waarom niet, korter en beter, *geldswaardig*? Dat deelwoord *hebbend* wordt door goede schrijvers weinig gebruikt. Hier is er een bepaald bezwaar aan verbonden. Wanneer men niet schrijft *geldswaardehebbend*, als één samengesteld woord, maar *geldswaarde hebbend*, dan is de natuurlijke opvatting der woorden *geld of geldswaarde hebbend papier* alleen deze: *papier dat geld of geldswaarde heeft*. Daarom is het gebruik van het deelwoord hier niet aan te bevelen. Maar *geld of geldswaardig papier* is onberispelijk en volkomen duidelijk: het is dan ook de gewone uitdrukking.

Achter *papier* behoort eene komma te staan, om dat woord, door af-scheiding der volgende bepaling, met *verduistert* in verband te brengen.

Art. 398. *duurzaam*. Lees *voortdurend*. Als boven.

Tusschen *registers* en *welke* is eene komma noodig; want anders slaat *welke* alleen op de *registers*, niet op de *akten* en *bescheiden*, althans zeker niet op de *akten*.

G. O. ARTT. 358 en 359 = artt. 359 en 361 van het Wetboek.